

Er. Nr. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

M E I E

NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

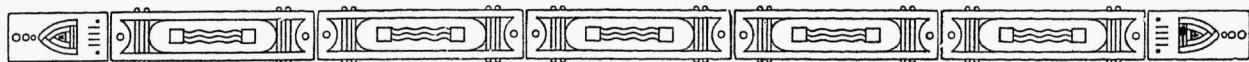
Nr. 7—8

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Wabaduse p. 4
Abitalitus: Waksali p. 8

Nr. 7—8

September-Oktoober 1924.

Üle sõjaseaduse ja väljakohtute

Öösel vastu 23. augusti s. a. tabati kardavoi-de poolt uulitsal noorproletaarlane seltsimees Martin Nurk. Tal olid kaasas Eestimaa Kommunistliku Partei keskkomitee poolt ülejooksik Nanielsoni mahalaskmise puhul välja antud lendlehed. Juba 24 tundi hiljem — anti seltsimees Nurk väljakohtu timukate kätte. Sõjaväljakohus leidnud, et seltsimees Nurki „kuritegu“ kuuluvat paragrahvi alla, mis ette näeb surmanuhtluse. Kuid „arvesse võttes mõningaid pehmendavaid asjaolusid“, mõisteti seltsimees Nurk *eluksajaks sunnitööle*.

Kurnajate valitsused on seni niisugust „kuritegu“ palju rahulikumalt võtnud. Sõjaringkonna kohus on harilikult niisuguse „kuriteo“ eest „määranud“ 2—3 aastat prii leiba ja korteri! Akeli-Strandmani valitsus on aga täiesti pea kaotanud. Just nagu oleks „riik“ kukkumas: sõjamineisteriumi kristlik jääb Amberg kihutab mõne tunni jooksul väljakohtu kokku ja meie seltsimehe kohta otsitakse surmanuhtluse paragrahvi, mis muidugi „leitakse“, kuid „ainult pehmendavatel põhjustel“ eluaegseks sunnitööks ümber muudetakse.

Taevaliitlik Akeli-Strandmani valitsus uuen-dab võitluses klassiteadliku töörahvaga samu abinõusid, mis tema eelkäijadki. Neli aastat peale Tartu rahulepingut kestnud sõjaseaduse täägi-otsa teritatakse jälle. Jälle küüritakse väljakohtu laudadelt mõneaegse vaheaja järele kogunud tolm ja tassitakse nende laudade taha klassiteadlikke proletaarlasti. Ja kurnajate hääletorud vahutavad lõugu ning valmistavad maruliselt meeoleolu rüüstamiskäiguks klassiteadliku töörahva vastu. „Vaba Maa“ suleriüitel Ado Anderkopp kutsub avalikult klassiteadlikkudele proletaarlastele „puusi küljekontide vahele lööma.“

Mis on siis lahti? On tulemas sõda? Kas voolavad üle Naroova punaväed? Ei midagi sarnast. Ei ole kuulnud, et keegi oleks ähvardanud Eesti „riigi“ kodaraid murdma tulla. „Välist“ vaenlast pole kusagil. Isegi diplomaatlisi pahandusi pole enam kordunud peale selle, kui Einbund käesoleva aasta algul haledalt oma kaela kahekorra väänas!

Aga ühes moodsas demokraatlikus riigikorras ei ole sõjaseadus ja väljakohtud mitte sõja ajaks. Kui surmati seltsimees Viktor Kingisepp kaks aastat tagasi mõrtsukalikult välja-

kohtu otsusel, ei olnud ka ükski „väline vaenlane“ Eestiga sõdimas, kellele seltsimees Viktor Eesti „riigi“ maha oleks võinud müüa. Peale Tartu rahulepingu allakirjutamist pole olnud mingisugust välist sõda, aga ometi on sõjaseaduse ohvriks langenud sajad ja tuhanded proletaarlaste.

Väljakohtud on alanud alati siis tegevust, kui ei ole tulemas mitte „väline“ sõda, vaid kui on tulemas üks teine sõda, mis ähvardab kurnaja põrmu heita, — *kui on hoogu võtmas tööliikumine, kui töölisklass läheb kaitseisukor-rast üle pealetungimisele kurnaja vastu*. Ainult ja ainult selle sõja vastu on kestnud juba neli aastat sõjaseadus peale Tartu rahulepingu allakirjutamist.

Sõjaseaduse ohjad tõmmati siis pingumale ja „tehti“ sõjaseaduse põhjal „115“ protses, kui Tallinna ja teiste linnade proletaariat 1921 a. oli hoogsal pealetungimisel kurnaja vastu. Seltsimees Kreuks tapeti salaja seljatagant kurnajate valitsuse timukate poolt ja „tehti“ Lauristini ning teiste proletaarlaste protsess, kui töörahva ühine võitlusväerind ähvardas kurnaja õlgadele suruda.

Ja milleks olid käesoleva aasta 21. jaanuari rüüstamised ja nüüd seltsimees Nurki eluksajaks sunnitööle „mõistmine.“? Miks on nüüd kurnajate valitsust võitluses töörahvaga haaranud suurem närvipalavik ja peata olek, kui vast kunagi varem? Aga sellepärast, et võitleva töörahva pealetungimine läheb ikka hoogsamaks ja tugevamaks. Kurnaja kell võib lüüa iga silmapilk kaksteist! See tähendab, hulkade vajaduseks saanud proletaarne revolutsioon ähvardab kurnaja iga pilmapilk Peetruse ukse taha saata!

Et proletaarne revolutsioon on saanud laialiste hulkade, tööliste, kehva talurahva, sõdurite ja madruste vajaduseks, see ei ole mitte sõnakõlks. Seda on näidanud töörahvas tegudega. Olgu näituseks, kas või määratu suure revolutsioonilise tähtsusega meelevaeldus 3. augustil, üleilmsisel sõjavastasel päeval. Ainult vähe rohkem hoogu ja korraldatud võitlusridu ja see päev oleks võinud muutuda Eesti töörahvale võidupäevaks ning kurnajale lõpulikuks kohtupäevaks. Selle üle võivad küll sots ja kurnaja hirvitada. Aga Vene proletaariaadil oli

ka oma 4. ja 5. juuli võitluspäevad 1917. aastal, mis revolutsiooniga ei lõppenud ja mille üle sots ja kurnaja hirvitasid. Kuid juba sama aasta oktoobris viis Vene revolutsiooniline proletariaat selle lõpule, mida ta juulis alganud. Ja kes on prohvet ja ütleb, et Eesti töörahva 3. augusti revolutsiooniline meelevaldus ei ole alguseks Eesti töörahva oktoobrile!

Vastavalt hulkade revolutsioonilise meelevõttele, on ka klassiteadlikud töölised oma taktikat muutnud. „Meie Lehe“ viimases numbris ilmus „Proletaarlase“ kirjutus „Kas ikka veel „nõuda?“, milles klassiteadlikkude proletaarlaste tähelepanu sellele juhatakse, et töörahvas on juba „nõudmiste“ ajajärgust üle kasvanud. „Nõudmised“ on jäänud nüüd sotsi hooleks. Revolutsiooniline töörahvas aga ei lähe enam härradele ministritele ja teistele kurnajate päalikele oma nõudmisi esitama ja nende täitmist „nõudma“, vaid asub nende eest otsekohe võitlusse.

Veel enam kui legaalses töörahva ajakirjanduses, — paistab välja klassiteadlikkude proletaarlaste vaade praeguse silmapilgu ülesannete peale illegaalses ajakirjanduses. Hiljuti ilmunud „Kommunist“ nr. 3. on tervelt pühendatud juba revolutsiooni ettevalmistamisele. Selle peamõtteks on: tööline, talunik, sõdur ja madrus pangu piis valmis, et võtta vastu otsustavat võitlust kurnajaga, kui see tuleb töörahvast veristama ja oma diktatuuri maksma panema.

Ka oma ridade puhastamisele igasugustest mädapaisetest — provokaatoritest, äraandjatest ja nuhkidest on asunud klassiteadlikud proletaarlased. Kindla käega tehti Pärnumaa proletaarlaste poolt üks niisugune, nuhkmannide ridadesse üle jooksnud Nanilson, kahjutaks. See samm on kogu revolutsiooniliselt mõtleva töörahva heakskiitmist leidnud. Iga revolutsiooniline tööline saab aru, et on mõtetu minna otsustavasse võitlusse proletaarse revolutsiooni läbiviimiseks nuhkidega, nahkadega, provokaatoritega, äraandjatega ja ülejooksikutega. Ainult näruse ja nahkse margariini demokraadi Gústavsoni taoline härrakene võib Nanilsonide pärast kurnajate ees pisaraid valada ja riigikogus klassiteadlikkude tööliste peale „kaebada.“

Kõik see näitab, et töörahvas läheb julgelt ja kindlalt revolutsioonile vastu. Kui on olnud ajajärkusid, mil töörahval on tulnud püsida kaitse seisukorras, või koguni siin ehk seal omi võitlusridu tagasi tõmmata, siis on praegu niisugused ajajärgud mööda. Töölisklass on üle läinud hoogsale pealetungimisele, et proletaarlist revolutsiooni kindlalt läbi viia. Niisuguse seisukorra ees ei seisa ükski mitte Eesti töörahvas, vaid ka mujal võtab revolutsiooniline liikumine

hoogu. Nii näiteks, kõige pealt Balkanitel. Bulgaaria seisab lõpulikult proletaarse revolutsiooni eel. Sellest ei ole kaugel ka Rumeenia ja Tsheho-Slovakkia, Roolamaa ja teised. Et olema üldine revolutsiooniline tõusengu ajajärk, seda tunnistab ka see, et niisugustes maades, nagu Inglismaal ja Prantsusmaal on kurnaja sunnitud näitelina taha pugema ja valitsuskeppi sotsi kätte andma, kelle ülesanne siis pealetungivat töörahvast rahustada.

Nii ei seisa Eesti revolutsiooniline töörahvas ükski keset määratu suurt lahingvälja, vaid võitlejate armee, kes võitleb sama sihi ja esmärgi eest, on sama määratu suur, kui see lahingväli, kus keeb vihane klassisõda kurnaja ja kurnatu vahel.

Kõik need sammud revolutsiooni poole on pannudki kurnaja värisema. Sellest see närvi-palavik ja peataolek, mis kurnajate valitsust haaranud. Selles peataolekus rapsib kurnaja hoope töörahva pihta ja püüab end päästa sõjaseaduse ja väljakohtute abil.

Klassiteadlikkude proletaarlaste kaagitamine sõjaseaduse ja väljakohtute abil peab siis kurnaja ka seekord päästma ähvardava revolutsiooni käest. Nii arutab sots ja kurnaja, kui ta topib ikka suurema õhinaga proletaarlasi türmidesse ja laseb väljakohtu noorproletaarlasi eluksajaks sunnitööle mõista. Aga ka voolavat jõge võib tammiga suve ajal, kui vee jooksva väiksem, takistada. Seda ei või aga takistada kevadisel vee lagunemisel, kui vihased vood tormavad määratu jõuga vastu tammi ja selle kergesti pilbasteks purustavad.

Ka Eesti töörahvas seisab piltlikult võrreldes niisuguse seisukorra ees. Kui enim on vast sõjaseadusega ja väljakohtutega suudetud tagasi hoida tema pealetungivat hoogu, siis ei ole see nüüd enam nii. Eesti töörahva revolutsiooniline meelevõtte on muutunud kevadel vahutavaks määratu tugevaks jõeks, seda ei suudeta takistada enam sõjaseaduse ja väljakohtute paisudega.

Türmidega ja sunnitööga ei võida kurnaja enam midagi. Iga türmi löödu asemele peab astuma mitu uut, iga sunnitööle saadetu asemele peavad astuma kümned ja sajad uued.

Seda pidagu iseäranis meeles töölisnoorsugu, kui aktiivsem ja tulisemalt tegutsev osa revolutsioonilisest töölisklassist. Igale noortöölisele olgu eeskujuks Viktor Kingissepp, Jaan Kreuks, Martin Nurk. Nende asemele astume tuhandetena, töö, mida nad alganud, viime lõpule.

Edasi julgelt ja kindlalt võidule, mis on meie päral!

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali

4. kongress

Juulikuu keskpaigas pidas Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal punases Moskvas oma neljandat kongressi. Kongressil oli esitatud üle 40 maa, kokku 1.069.000 liiget. Isegi sarnaste meretaguste maade, kui on Austraalia, Lõuna-Ameerika, Aafrika jne., saadikud ei puudunud.

Ligi poolteist aastat on möödunud eelmisest — 3. kongressist. Eelmine kongress seadis üles töölisnoorsoo seas töötamiseks massilise töö loosungid. 4. kongressil tuli läinud võitluste kogemuste ja võitluspraktika põhjal edaspidist taktikat kindlaks määrata. Poolteist aastane vaheaeg oli nii mõnelegi ühingule otsustavaks ajajärguks; suur osa ühinguid aeti musta reaksiooni jõul põranda alla, kuid vaatamata raskete tingimiste ja tagakiusamiste peale, on siiski pea kõik ühingud arvuliselt kasvanud ja oma mõju laiendanud sügavates noorsoo hulka-des. Äge klassivõitlus ja fashistide verine diktatuur on noori võitlejaid karestanud ja rõhuvast enamuses selgele teadmisele viinud, et ainuke õige võitlusviis töölisklassil kapitaali ikke alt vabastamiseks on revolutsiooniline võitlus, kus lõpulikult hävitatakse pehastanud kapitalistiline kord ja maksma pannakse töölisklassi diktatuur.

Nüüd, mil kongress oma töö lõpule viinud, peab tähendama, et see kongress andis uue hoo ja jõu meie noortesse võitlejatesse.

Kongress tegi ülevaate *rahvusvahelisest seisukorrast* ja märkis ära meie taktika käesolevaks silmapilguks. Rahvusvahelist seisukorda hinnates pidi ka Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal sedasama ütleva, mida ütles Kommunistliku Internatsionaali kongress — nimelt, *kapitalismi lagunemine kestub rahvusvahelises ulatuses*. Tööta tööliste arv kasvab ja ulatab juba nüüd kohutava kõrguseni — 7.500.000; töösaaduste produktsioon väheneb järjekindlalt. Selge pildi rahvusvahelise kapitalismi kitsikusest ja tööstuse kriisist annab statistika rauatööstuse üle: Inglismaal enne sõda töötavatest 547 rauasulatise ahjust töötavad praegu kõigest 194; Ühisriikides 425 ahjust sel aastal jaanuarikuul 270, kuid juunis 200. Rahakurs langeb pea igal kapitalistlikel maal, olgu see kas või meie ilmariigi Eesti mark ehk militaristlike Prantsuse frank. Rühri okupatsioon, mis pidi Prantsusmaa tööstuskriisist päästma, virutas selle kurnajate riigi veel suuremasse viletsusse; uued pisiriigid Balkanidel ja Balti mere kallastel, ei toonud tasakaalu imperialistide laagrisse, ei võimaldanud ka majanduslist ülesehitamist, vaid poliitilised vahekorrad on veel keerulisemaks muutunud, majandusline kitsikus neis värskest

kiipsetatud riigikeses viimase veerandi peal, mille tagajärjel revolutsiooniline liikumine ikka suurema jõuga maad võtab.

Üldise revolutsioonilise tõusu tagajärjel on tekkinud nõndanimetatud uus demokratismi ajajärk, mis selles seisab, et paljudes suurtes imperialistlikes riikides on valitsemise etteotsa seatud sotsialistid või vabameelsuse vetes purjetavad demokraadid, kuid see ei ole muud kui uus pettuse katse kodanluse poolt rahuarmastaja näoga tööliste poolehoidu võita ja revolutsioonilist liikumist tagasi hoida. Niisugune demokraatia „noorendamise“ katse tunnistab kodanluse pankrotti ja lähenevat proletaarlist revolutsiooni.

Sotsid saavad teist korda avalikult töölisklassi äraandjateks; sotside abil püütakse tööliikumist lõhkuda ja purustada. „Jaga ja valitse“ — see on kodanluse hiiüdsõna. Sotsid jagavad juba teist korda kodanlusega valitsust, ja mida pahem on kodanlusel, seda lähemale on sotslikule siidamele kurnaja seisukord ja ta tõttab kiiresti kodanlisse valitsusse, et „isamaad“ päästa. Önn kaasa, härrad sotsid, see on teie leib ja tõsine elukutse!

Kommunistliku noorsoo ülesanne seisab selles, et laialiste noorsoo kihtide ees terves ulatuses lasta sotside ja kodanlus valet tõelises valguses paista. Kellegil ei tohi väikest kahtlustki selles olla, et uus demokraatia laine samasugune pettuse ja variseerilikkuse avaldus ei ole see juba varem oli; kellegil noorel seltsimehel ei tohi pisikestki petelootust tekkida, et uue demokraatia päevil tööliste seisukorra peale rohkem tähelepanu pööratakse kui siiani, või et kodanlus oma saagihimu piirab ja uute sõdade kavatsustest lahti ütleb. Ei, ja ikka ei. Töölisnoorsugu peab halastamata paljastama meie vaenlasi ja kommunistline noorsugu peab sotside kahepaiksuse ja äraandlikkuse puhtale veele toomises sajakordse jõuga töötama.

Majandus-poliitiline võitlus

Kapitaali kriisi ja lagunemise ajajärgul, kus töölisklassil tuleb veriseid võitlusi pidada isegi tühiste nõudmiste läbisurumiseks, peab töölisnoorsugu kõige jõuga tööliste majanduslisest ja poliitilisest võitlusest osa võtma. Ei tohi unustada, et töölisnoorsugu ainult koos kogu töölisklassiga jõuab oma nõudmisi läbi suruda, et töölisklassi vanemale põlvele noorte klassivennade abi ka samuti tarvilik on ja et seda abi peavad noored alati andma kui nad märkavad tuimust ning ükskõiksust ükskõik missuguse tööliskihhi seas oma klassihuvide vastu.

• Noortööliste majandusline seisukord on ras-

ke; poliitilised õigused on igal maal piiratud. Kuidas tahab rahvusvaheline noorsugu oma nõudmisi läbi viia? Osaliste nõudmiste avaldamise teel. Juba eelmistel kongressidel üles seatud osaliste nõudmiste taktika andis kogu töölisklassile mitmedki võidud. Nüüd on vaja osaliste nõudmiste taktika veel laiemalt tarvidusele võtta, veel suuremaid hulki igapäevaste nõudmiste eest võitlusse kutsuda, sest ainult niiviisi võideldes läheneme oma klassi lõpueesmärgile.

Poliitiline ja majandusline võitlus on lahutamata. Vastupidist arvamist ei avaldanud kongressil keegi. Rahvusvahelises ulatuses on selles küsimuses ühisele otsusele jõutud. Ainult praktilises võitluses osaliste nõudmiste eest peavad noorsoo organisatsioonid rohkem võitlusvõimulised olema, noored peavad kogu oma võitluse raskuse kandma vabrikutesse, töökodadesse ja seal kollektiivide läbi laialiste töölisnoorsoo kihtide juure minema, neile oma nõudmiste eest võitlemise vajadust selgitama. Ka koolides, asutustes jne. peab kogu võitlus sündima kollektiivide otsekohese juhatusel all, ainult sel korral omab võitlus kindla organiseeritud kuju.

Võitlus töölise valitsuse eest, võitlus sõja vastu, töölisklassi poliitiliste vabaduste eest — need küsimused seisavad noorsoo liikumise ees ja noorsugu peab nende eest kindlalt võitlema.

Rohkem tähelepanu maale.

Proletariaat võidab kodukõjas ainult siis, kui ta toetab omas võitluses popsniku, väike- ja kesktalupidaja peale. Teiste sõnadega, need kihid on revolutsioonist huvitatud ja sellepärast töölisklassi võitlusele kõige lähemal. Kuid mitte ükski küla vanem rahvakiht ei ole revolutsioonilise võitluse kohta vale arvamisest, vaid ka küla noorsugu pärrib kodanlisest ajakirjandusest ja kogu ümbruskonnast neid vale arvamisest, põimib sellest omale ilmavaate, töölisliikumise vastu vaenuliku seisukoha. Noortööline linnast peab appi tulema oma vähem teadlikule klassivennale ja ta välja aitama sellest eelarvamistest ja valeõpetustest rabast, kuhu teda tõukab kodanluse ja sotside kihutustöö. Praegu on linna- ja maatöölise vahel lähema ühenduse loomine igale küla kehvale arusaadav, sest üldine majandusline kriis on paremaks tõenduseks, et kodanlus ka maal endiselt enam valitsema ei saa, vaid ta läheb ja on juba paljudes maades läinud maa kehva ja keskkihhi väljakurnamisele.

Põhja-Ameerika Ühisriikides on viimase paari aasta jooksul suurpõllupidamine 40 protsenti väikemaapidajaid ära neelanud. Põllumajanduse kriisi tõendab ka üldine külvi pindala vähenemine võrreldes ennesõjaaegse pindalaga: 1922. aastal oli üle ilma nisu all olev pindala 17 prots., kaerte all olev 13 prots., odra all olev 24 prots., rukiste all olev 8 prots. vähem ennesõjaaegsest külvi pinnast. Teisest küljest piüa-

vad kapitalistid jälle ise sihilikult näit. puuvilla ja kautshuki (toores kummi) produktsiooni vähendada, et sel teel hindasid kõrgemale kruvida. Nii läheb kriis ikka teravamaks. Vahepealsed kihid kaovad — proletariseeruvad ja jäävad käputäie kurnajatele odavaks tööjooks. Kõiki seda arvesse võttes peab linna töölisnoor kogu oma tähelepanu maa noorsoo peale pöörama, et sealt ustavaid ja kindlaid võitlejaid revolutsioonile koguda.

Kõige pealt vaja selgeks teha, et nii vabrikui kui ka maa noorel on ühised poliitilised ja majanduslised huvid. Popsi, väikemaapidaja noor on sunnitud suurmaapidaja juure minema tööd otsima, kuid olles vähe organiseeritud, satub ta mitu korda raskemasse seisukorda kui linna noortööline. Edasi peab vabrikui noortööline toetama maa noorte nõudmisi; vaja on järjekindlalt kokku kutsuda maa ja linna noorte ühised nõupidamised, kus noored ise arutusele võtavad poliitiliste ja majanduslike nõudmiste läbiviimise küsimused. Otsustav võitlus on alles ees, kuid igas lahingus jääb võitjaks see, kes paremini organiseeritud, kes juba aegsasti hakkas oma ridu korraldama. Küla noored peavad samuti igasse mõisa, küllasse, põllumajanduslike ettevõtetesse looma kommunistlike kollektiivi (rakukese), aktiivistide gruped, kes plaanikindlalt noortööliste majanduslist ja poliitilist võitlust juhivad. Kongress seadis järgmised põhihooned selle töö jaoks üles:

1) kodanlike maareformide seada vastukalduks töörahva nõudmine: maa töörahva omanduseks; maa sellele, kes teda harib — maatöölise, popside, väike- ja keskmaapidajatele ilma tasuta tarvitada;

2) organiseerimistöö maal muuta massiliseks töörahva koondamiseks oma organisatsioonidesse;

3) korraldada igasuguseid väljaastumisi, mille eesmärgiks on maa noorte majanduslike ja poliitilise seisukorra parandamine;

4) laiali laotada revolutsioonilist kirjandust;

5) selgitada militarismi ja sõdade hädaohtu, sest maa noored on esimesed keda rakendakse militarismi vankri ette;

6) tateid kogude maatöölisnoorsoo majanduslike ja poliitilise seisukorra üle.

Meie vastased.

Siiamaani on rahvusvahelises ulatuses peasjalikult noorsoo seas töötatud eesmärgiga, et noorsugu vabastada sotside kihvtisest mõjust. Paljudes maades on kommunistlikud noorsoo ühingud selle alal suuri tagajärgi saavutanud. Sotside mõju on suures osas maades purustatud, kuid sellest on vähe. Peame ikka meeles pidama, et sotsid on kodanluse kolmas partei ja sellepärast oleks kahjulik noorsoo liikumisele, kui me ainult sotslike noorte seas töötamisega lepiksime. Iga klassiteadlik noortööline

peab ka kõiksugu fashistlik rühmituste, kristlike ja teiste taevapugejate noorte ühingutes tegutsema. Fashismi ja teiste kodanliste eluavalduste vastu on muidugi kõige otstarbekohasem võidelda püssiga ja kuulipildujaga, kuid see ei ole veel ainuke võitluse viis. Kommunistlik noorsugu peab enne kodusõda töötama vastaste seas, et seal võimalikult suurt lagumest sünnitada, nende seast igat töölisnoort, kes kodanlike noorte sekka eksikombel sattunud, või väikekodanlist noort ära tuua tööliste ridadesse.

Agitatsioon ja propaganda — need on võimsamad sõjariistad meie vastaste seas töötamiseks. Iga klassiteadlik noor peab õppima nende sõjariistade tarvitamist, peab oskama parajal ajal ja õigel kohal agitatsiooni ning propagandat teha. Mitte kusagil maal ei ole kodanlikud noorsoo ühingud tugevad, sellepärast et neis palju oma klassi liikmeid, vaid neisse on koondatud rõhuv enamus töölisnoortest ja teistest väikekodanlistest kihtidest, kes oma klassilist seisukohta ei suuda ära määrata, ja sellepärast kodanlusele söödaks satuvad. Et lagumest sünnitada igasugustes kristlikkudes ja teistes kodanlikes noorte ühingutes, peab ka neis ühingutes kogu võitluse siduma majanduspoliitiliste nõudmistega.

Programmi küsimus.

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali lõplikult väljatöötatud programmi veel ei ole; on vaid programmi kawa, mida täiendavad kõik temale alluvad ühingud oma võitluse kogemuste põhjal ja mis siis järgmisel kongressil lõplikule arutamisele ning vastuvõtmisele tuleb. Neljandal kongressil arutati ainult mõnda programmi puutuvat küsimust. Ühes programmi küsimusega juhtis Kommunistlik Noorsoo Internatsionaal tähelepanu selle peale, et ühingud siimaani liig vähe teoreetiliste küsimustega tegemist teevad. Ei ole õige, nagu paljud noored seltsimehed arvavad, et igapäevases klassivõitluses teorial suurt tähtsust ei ole. Sarnane vaade on muidugi ekslik ja laiali lagunenud sellepärast, et vanad sotslikud ühingud tegelikku võitlust eitasid ja noortele kuivi teoreetilisi vormulaid (lauseid) pähe tuupisid, mida klassivõitluses tarvitada ei osatud või mis tegelikku võitluse juures kasulikud ei võinud olla. Nüüd ei või teise äärmusse minna ja igasugust teooriat eitama hakata.

Revolutsiooniline marksism ja leninism on tööliklassi käes mõjuvaks sõjariistaks ainult siis, kui tema seotakse praktilise võitlusega. Iga praktiline amm, mida klassivõitluses teeme, tarvis kokkukõllasse viia revolutsioonilise õpetuse teooriaga. Praktika ühenduses teoriga on revolutsioonilise noorsoo võitlus-programmi nurgakivi.

Ilma revolutsiooni teooriata ei ole revolutsioonilist liikumist. Nii õpetas meid Lenin.

Iga noortööline, revolutsiooniline noorsoolane, kui ta tahab klassiteadlikuks töölikuks saada, peab igapäevase organiseerimistöökõrval uurima revolutsioonilist teooriat, lugedes Marksi, Lenini ja teisi revolutsioonilise liikumise õpetuse jälgendajaid.

Milles seisab see uus, mida tõi möödunud revolutsiooniline noorsoo kongress rahvusvahelise noorsoo liikumisse? Pealiskaudselt silmitsetes ei paista küll midagi uut olevatki. Tõepoolest, küsimused mida kongress arutas, mille kohta otsused vastu võeti, mille üle vaieldi, ei ole ju uued, ei seisa esimest korda Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali ees; neid küsimusi on arutatud eelmistel kongressidel, nende küsimuste kohta on Kommunistlikul Internatsionaalil otsused ja põhilauseid. Kuid siiski oli neljas kongress rahvusvahelisele noorsoo liikumisele määratu tähtsusega.

Rahvusvahelise noorsoo ees seisavad kaks peaküsimust: revolutsiooniliste noorsoo ühingute võitlusorganisatsioonideks muutmise ja poliitiline kasvatustöö leninismi vaimus. Need kaks küsimust seisavad terve ilma revolutsiooniliste noorte ees.

Mis puutub esimesse küsimusse, siis märkis kongress selles töös juba teatud edasi jõudmist. Noorsoo ühingud on kergemalt üle saanud vanadest sotsiaaldemokraatlistest traditsioonidest, kui kommunistlikud parteid; noorem põlv ei ole sotside kihvtist mõju sisse hinganud, vaid juba alguses revolutsioonilise kasvatus ja karastuse võitluses saanud. Organisatsiooniliselt on suur osa ühinguid ehitatud ettevõtete, töökodade kollektiivide või rakukeste alusel. See on võimaldanud paljudele ühingutele otsekohest sidet massidega. Ideoloogiliselt on noorte ühingud mõneski maal tugevamad, enam väljakujunenud kui kommunistlikud parteid (Skandinaavia, Balkanid). Teises küsimuses — poliitilises kasvatuses leninismi vaimus märgiti üldised põhihood ära, sest see küsimus ei seisa mitte ükski noorte seltsimeeste ees, vaid leninismi tundmaõppimine, leninismi vaimus kasvatusetööd seada, seisab Kommunistliku Internatsionaali, kommunistlike parteide ees igal maal. Kongressile järgnevad kuud, aastad peavad selles küsimuses rahvusvahelisele keskkohadele uusi kogemusi andma, et selle järele täies ulatuses küsimust otsustamisele võtta.

Neljas Kommunistliku Noorsoa Internatsionaali kongress näitas, et meie organisatsioonid on muutunud või on muutumas kindlateks revolutsioonilisteks organisatsioonideks, kus mitte ainult kihutustööd ei tehta, vaid kust tööliklassi vabastusvõitlust juhatakse. Ja see on kõige tähtsam, kõige suurem ülesanne, mille poole oleme püüdnud ja mille juure oleme nüüd jõudmas.

Noored, meie rahvusvaheline organisatsioon tugevneb!

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali 4. kongressi saadikud

10. Rahvusvaheline töölisnoorsoo võitluspäev

Rahvusvaheline töölisnoorsoo võitluspäev
— noorsoo „1. maiks.“

Juba ammugi enne ilmasõda tegi 2. Internatsionaal ka sõjavastase võitluse küsimusega tegemist. Ilmasõja hädaoht hõljus juba ammugi õhus ning 2. Internatsionaal võttis oma kongressidel vastu mitmed resolutsioonid, milles rõhutati töölisklassi ühise väljaastumise tarvilikkust sõja puhul. Selle väljaastumise kõige kaugem piir pidi olema üldstreik. Alles paar aastat enne ilmasõda 2. Internatsionaali kongressil Baaselis 1912. a. võeti sellekohane resolutsioon vastu. 1914. a. juulis puhkes ilmasõda. Mis tegi 2. Internatsionaal selle vastu võitlemiseks? Kas võeti tarvitusele üldstreik ja muud „kärejad“ abinõud? Ei midagi sarnast. Sõjavastase võitluse asemel olid sotslikud juhid esimesed, kes igal maal töölisi ja talupoegi kutsusid kaitsma „oma isamaad.“ Parlamentides hääletasid sotsid sõjaliste krediitide poolt, saatsid oma doktorid ja professorid kodanlistesse valitsustesse, et kurnajale kaasa aidata „sõda võidurikka lõpuni“ viia. Rahvusvahelise ühistunde muusika asemel juhtisid 2. Internatsionaali juhid kurnaja kasuks mürtsuvaid suurtükke ja ragisevaid kuulipildujaid.

Agas kaitsekraavid ja elektritraataiad, mis lõikasid üht maad teisest, ei suutnud siiski lõpulikult läbi raiuda töölisklassi revolutsioonilistes ridades hõõguvat ühistunde tulukest. Niivõrd kui mädanes 2. Internatsionaal, niivõrd kasvas selle kõrval ka tõeline revolutsiooniline internatsionalism, revolutsiooniline rahvusvaheline ühistunne. Ja just siis, kui imperialistlikud röövikud oma kannupoiste sotsidega olid kõige magusamas tapmise ja vastastikku röövimise hoos, kõlasid korraka Saksamaalt, Schveitsist, Prantsusmaalt, Ameerikast ja mõnedest teistest maadest kogu ilma töölisklassi mõtlema virgutavad hüüded: „Maha röövsõjad! Klassisõda röövsõja vastu!“ „Elagu töölisklassi ühistunne!“

Seda hüüet kandis töölisnoorsugu, kes 1915. aasta septembris K. Liebknechtiga eesotsas ilmus punaste, sõjavastaseid hüüdsõnu kandvate lippudega uulitsatele, et demonstreerida röövsõdade vastu ja kutsuda töölisklassi muutma röövsõda klassisõjaks.

Määratu viha ja survega tungis kurna'ja sots revolutsioonilise töölisnoorsoo kallale, et see julges nende rahulikkumise timukatööd segada. Saksamaal, Berliinis, vangistati K. Liebknecht ühes tuhandete meelevaldusest osavõtjatega noorproletaarlastega. Aga see tagakiusamine ja surve oli tühine, võrreldes nende määratu suurte tagajärgedega, mis töölisnoorsugu röövsõdade vastase meelevaldusega kätte saanud. See näitas, et töölisklass ei ole siiski sõja müllus ja shovinismi, kolkkaisamaalsuse räuskamises

pead kaotanud, vaid et revolutsiooniline ühistunne edasi elab ja mitte üksi sõnakõlksudes, vaid tegudes.

See oli esimene töölisnoorsoo võitluspäev. Ta oli küll osavõtjate poolest väiksearvuline, temast võttis rahvusvahelises ulatuses vaevalt 200.000 töölisnoort osa. Kuid ta oli sütitav leek. Sellest väiksearvulisest, kuid julgest meelevaldusest on kasvanud välja nüüd iga aasta peetav ikka hulgalisemaks ja hulgalisemaks kasvav töölisnoorsoo revolutsiooniline võitluspäev. Viimastel aastatel, mil seda plaanikindlalt kogu rahvusvahelises ulatuses korraldatud, ulatab oma võitluspäevast osavõtjate revolutsiooniliste noorte arv kümnete miljoniteni. See on töölisnoorsoole ikka jäänud tõsiseks võitluse ja oma jõudude ülevaatamise ja hindamise päevaks.

Viimane asjaolu on toonud mõttele seda päeva, mida peetakse iga aasta septembri esimesel puhkepäeval, järjekindlalt ka edaspidi korraldada. Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidus on see päev riiklikeks pühaks kuulutatud, mida töölisnoorsool õigus täie hülguse ja jõuga pühitseda. Kodanlistes maades jääb see päev ikka täielikuks võitluspäevaks, töölisnoorsoo „1. maiks.“ Oma võitluspäeval tuleb töölisnoorsool ikka esimesel kohal kanda uhkelt ja võimsalt lehvivat võitlustes karastatud weripunnast võitluslippu hüüdsõnadega: „Maha röövsõda! Elagu klassisõda kurnajate vastu!“

Agas selle kõrval tuleb anda töölisnoorsoo võitluspäevale veel teine tähtsus. See päev peab olema kurnajale samuti kohtupäevaks, kui 1. maigi. Sel päeval murrab töölisnoorsugu võmmide ja nuhkide ridadest läbi, et oma lippudele uulitsale viimise õigust võita. Vaatab üle omi võitlusridu, kes iga silmapilk valmis astuma võitlusse oma seisukorra parandamise ja oma klassi vabastamise eest.

Käesoleval aastal peetakse*) töölisnoorsoo võitluspäeva 7. septembril ja see on arvu poolest kümnnes.

Leninismi eest!

Tänavust võitluspäeva peab rahvusvaheline revolutsiooniline noorsugu ilma oma suure juhi Leninita. Aga selle eest olgu meie esimene hüüdsõna: saagem leninistideks. Lenin oli see, kes võttis imperialistlikkude röövsõdade vastu järsu seisukoha ja õpetas kogu töölisklassile, et röövsõjad tulevad muuta klassisõdadeks. Lenin õpetas töölisklassi revolutsiooniliselt

*) Käesolev kirjutus oli mõeldud rahvusvaheliseks töölisnoorsoo võitluspäevaks. „M. N. T.“ viibimise tõttu trükkis on see osalt vana-
nenud, mida lugemisel silmaspidada tuleb.

võitlema ja kurnajatelt võimu võtma. Lenin õpetas töölisklassi valitsema ja oma diktatuuri kindlustama. Lenini õpetus, leninism, on see tulitungal, mis näitab võitlevale töölisklassile teed võidule. Iga töölisnoor peab saama tõsi-seks leninistiks, see on Lenini õpetuse, Lenini käskude elluvijaks.

Uute röövsõdade vastu — klassisõja eest.

Eelpool tähendasime juba, et oma võitlus-pühal on tulnud ja tuleb töölisnoorsool ikka esimesel kohal kanda hüüdsõna: maha röövsõjad, elagu klassisõda! Ka tänavu tuleb sellele hüüdsõnale täit tähelepanu juhtida.

Üleilmisel sõjavastasel nädalal, mida Kommunistliku Internatsionaali 5. kongressi otsusel peeti 27. juulist kuni 3. augustini, käesoleval aastal, selgus küllalt iseloomustavalt, kui ligidalt hõljub uue röövsõja hädaoht. Sõjavastane nädal oli sihitud imperialistlikkude sõdade vastu. Aga missugune riik ei ole kinnitanud oma palavat rahuarmastust. Olgu Inglismaa „tema majasteedi“ peaminister töök-sots Macdonald, või Saksa sots-president Ebert, olgu Prantsuse radikaal-sotsialist Herriot või Itaalia mustasärgi meeste diktaator Mussolini, kas ei ole need härrad kõik lõbisenuid, et nemand tahta kindlustada rahu. Nüüd tahtis revolutsiooniline töölisklass röövsõdade vastu demonstreerida ja töötust anda röövsõdu muuta klassisõjaks kurnajate vastu. Mis selgus nüüd? Needsamad sotslikud peaministrid ja presidendid ei keelanud ära mitte ükski tööliste uulitsameeleavaldused, vaid saatsid siis, kui töölised ikkagi meelevaldusi läbiviima hakkasid, võmmid ja nuhid sõjariistadega meelevaldajaid laiiali ajama. Kuidas seda tehti, teavad küllalt hästi ka Tallinna proletaarlased, kes oma meelevalduse läbiviimiseks pidid võitlema ühe kõige demokraatlikuna ja rahuarmastavama riigikese võimude ja nuhkidega. Aga selles asi seisabki, et nüüd peab iga rasva sõnunud kõhuga sõjaspekulant ja tsilindris sots oma aukohuseks rääkida sõja vastu. Ent kui küsimus kaldub tegelikku sõjavastasesse võitlusesse, siis on see kuradist, niisugused tegelikud röövsõja vastu võitlejad tulevad siis tõmmata võlla, lasta maha ja topida türmi.

Üleilmisel sõjavastasel nädalal näitasid kõik kodanlised riigid ühes sotsidega, et nad tahavad uusi röövsõdu. Ja milleks siis muidu valmistatakse otse palavliku hooga sõjavarustust, täiendatakse seniseid tapariistu ja mõeldakse välja uusi. Kodanlised ajalehed räägivad uute surmagaaside ja surmakiirte ülesleidmisest, missuguseid leidusi kurnajate valitsused üksteise võidu oma kätte püüavad saada, et teist oma sõjalise varustusega üle trumbata. Kõigil maadel kasvavad summad, mida välja antakse sõjasanduse tõstmiseks. Kõik see räägib uuest lähenevast sõjahädaohust.

Töölisnoorsoo sõjavastane võitlus ei tohi sellepärast silmapilgukski raugeda. Eelseisval rahvusvahelisel võitluspäeval tuleb see veel rohkem eesrinda lükata kui kunagi enne. Ei tohi silmapilkugi viivitada, ega vahet pidada. Kui sõda alganud, siis on sada korda raskem selle vastu võidelda. Seda peab tegema kohe. Laialistele noorsoo hulkadele tuleb sisse tuupida, et nad siis, kui puhkeb lahti sõda, võtaksid küll sõjariistad kätte, aga nendega ei lähe mitte teise maa töölisi tapma, vaid sõjariistad oma maa kurnajate vastu pööraksid.

Eriti tuleb revolutsioonilisel töölisnoorsool sobitada

sõbratikkude ja vennalikkude läbikäimist sõdurite ja madrustega.

Sõdurid kasarmutes, madrused laevadel, ei tohi katkestada läbikäimist töölisnoorsooga.

Võitlus töölisklassi poliitilise ja majandusliku väljasuremise vastu.

Peale otsekohe sõjavastase võitluse tuleb töölisnoorsool oma rahvusvahelisel võitluspäeval koondada jõude võitluseks tervel real väerindadel. Tähendada oleks eestkäit võitlus kapitali pealetungimise ja fascismi ning tagurluse vastu ja töörahva valitsuse eest.

Kuigi juba „rahu“ aastaid mitu on möödunud, ei parane ühegi kodanlise riigi ja riigikese majanduslik seisukord. Vastuoks, kogu kapitalistlik ilm vajub ikka rohkem ja rohkem väljapääsmatusse kriisi puntrasse. Hulkade nälg, tööpuudus, äärmine korteri kitsikus, viletsus, maksukoorma tõus, tööpäeva pikendamine, näljapalgad, töölisklassi surumine orja seisukorda — see on praeguse kapitalistliku ühiskonna näo-pilt ühelt poolt. Teiselt poolt aga kasvab väikse kildkonna rikkus. Kurnaja upub küllusesse, prassimine ja töörahva rahaga laagerdamine muutub metsikumaks. Nii läheb see ikka edasi. Eesti tööliste ja noortööliste ei maksa selleks näitusi kaugelt minna otsima. Ta näeb oma silmaga, kuidas vabrikud, tehased ja muud ettevõtted lõovad üks teise järele ukсед kinni peale selle kui ka vabriku sisseseaded vanaraua pähe maha müüdnud. Töölised aga saadetakse uulitsale nälgima. Kogu Eesti kurnajate valitsuse „tervendamise“ poliitika seisab selles, et mark langeb iga päevaga ikka sügavamale kuristikku, elukallidus tõuseb mitte päevadega, vaid tundidega, tööpalku lüüakse aga alla poole. Kurnaja majandus on ummik. Aga seda tahavad nad parandada jõhkra töölisklassi kurnamisega. Tööline maksu toiduainete eest hingehindu, et spekulant ja kaupmees võiks oma kukrut kasvutada. Tööline saagu näljapalku ja higistagu 10—12 tundi päevas, et vabrikant ja ettevõtja võiks kasvutada vatsa. Tööline ja kehvik maksu hiigla kõrgeid üürisid, et majaomanik võiks logeleda ja praalida.

Kõige jõhkram on eriti töölisnoorsoo seisukord. Sõjas tapeti miljonid isad, nende lapsed on vaesedlapsed, ilma toitjateta ja hoolitsejate ta. Nad peavad minema kõige närusemate tingimistega orjama vabrikanti, hallparunit, kaupmeest. Miljonid töölisvanemad ei jõua näljapalkadega omi lapsi ülalpidada, nad peavad ise minema omale tööd ja leiba otsima õpiipoistena, jooksupoistena, sulasena, karjapoisina. Neid kurnatakse kõige metsikumalt üle jõu käiva tööga, näljapalkadega, hirvitava ümberkäimisega.

Laiad töölisnoorsoo hulgad jäävad ilma igasugusest haridusest ja kultuurist. Kool on jälle tagurlise poliitika, Bauer-Rahamägi-Saueri ja teiste kristlike pastorite ja kõstrite tallermaa. Needki proletaarlised noored, kes neisse kristlikkudesse mülgastesse satuvad, langevad metsiku tagakiusamise alla, kui neid mitte järevalt koolist välja ei tõrjuta.

Majandusliku väljasuremisega käib käsi-käes poliitiline surve tagurluse ja fascismi pealetungimise näol. Itaalia mustasärgi meeste „suurus“ Mussolini leiab järetegiuid igal pool. Mussolini taskuväljaandeks „demokraatlikes“ Eestis tahab olla börsespekulant K. Päts. Kuna Akel-Strandman, kes praegu riigiküna juures, kardavad, et Päts võiks neid piruka juurest minema peksta, sest Akeli ja Pätsi pisikene vastolu seisab õieti piruka küsimuses, sellepärast laskis Akeli valitsus, piruka kaotamise hirmust aetud, mõned fisciidid väiksemad roopaseadjad arreteerida, kuid peamehed Pätsid ja Undid tegutsevad edasi ja varitsevad silmapilku, mil sõjariistus jõuga töörahva turjale istuda.

Päästab ainult töörahva valitsus.

Mis päästab töörahva kurnamisest ja näljasurmast? Mis võimaldab töötavate kihtide noorsoole inimlikke elamistingimusi? Mis teeb lõpu tagurluse seipitsemistele? Wenemaal viskas töörahvas oma turjalt kurnajad ja pani maksma tööliste ja talurahva valitsuse, asutas Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu. N. S. V. Liidu töörahvas on sellega vabanenud kurnajatest ja ta läheb tulevikule vastu, luues omale lahedamaid ja inimlikke elamistingimusi. Ainult töörahva enda valitsus päästab töörahva. Sellepärast, kui võidelda kurnajate ja fascistide vastu tuleb ühtlasi võidelda ka töörahva valitsuse eest. Need on kaks lahutamata väerinda. Oma rahvusvahelisel võitluspäeval kindlustab noorsugu omi ridu just võitluseks tööliste ja talurahva valitsuse eest.

Võitlus töörahva valitsuse eest on jõudnud otsustavasse ajajärku.

Aga nüüd ei ole enam aeg, mil laiades töörahva hulkades tuleb teha ainult propagandat

töörahva valitsuse heaks. Praegu oleme meie jõudnud ajajärku, mil töörahva valitsus on saanud iga töölise, väikeametniku, käsitöölise, maapidaja, sõduri ja madruse v a j a d u s e k s. Kurnajate valitsus on oma armetust ja töörahva vaenulikkust lõpulikult hulkadele paljastanud. Töörahvas usub Pätsi, Akeli, Tõnissoni, Strandmani, Martnat ja Asti nüüd veel sama palju, kui palju veel ustakse petist, kes kümme korda juba valetanud. Nüüd on töörahva valitsus kogu töörahva tuline soov.

Aga töörahva valitsust ei saa maksma panna palja sooviga. Ehk kui näituseks valimistelgi töörahva valitsus saaks enamuse, siis ei tähenda veel, et töörahva valitsus on kindlustatud. Kurnajal on olemas oma verikoerad, keda ta ässitab töörahva valitsust laiali peksma. Töörahva valitsuse eest tuleb võidelda jõuga, selle eest võitluseks

peab töörahvas end lahinguvalmis panema.

Töölisnoorsugu, kui tööliklassi eelvägi, käib aga alati ägedamate võitluste eesotsas. Seda tuleb teha ka otsustavas võitluses töörahva valitsuse eest — see olgu töölisnoorsoo võitluspäeva hüüdsõna.

Meie võitluspäev olgu hulgaline.

Mingit mõtet ei oleks töölisnoorsoo võitluspäeval, kui seda igaüks peaks oma ette kusagil katusekambris või keldrikoopas. Isegi ruumides peetavatest koosolekutest on vähe. Meie võitluspäev peab nii mööduma, et seda näeks ja tunneks igaüks, et igaüks teaks meie punaste lippudele kirjutatud hüüdsõnu. Selleks vaja välja tulla oma lippudega ja nende lippude järel käiva võitlusarmeeaga uulitsatele. Vähe on ka sellest kui nende lippude all on üksiklassiteadlikud noored. Ei, seal peab olema *kogu töötava rahva noorsugu vabrikutest, tehastest, ettevõtetest, kauplustest, koolidest, põllult adra tagant ja karjamaalt, sõjaväe kasarmutest ja sõjalaevadelt*. Need meelevaldused peavad olema hulgalised. Ja selle peale vastame hirvitusega, kui demokraatlikud võimumehed „keelavad“ meelevaldused. Töölisnoorsugu niisugust „keeldu“ ei tunne. Ei tunnud seda „keeldu“ ka K. Liebknecht, kui ta oma väiksearvulise meelevaldajate hulga Berliini uulitsale ilmus esimest rahvusvahelist võitluspäeva pidama. Seda „keeldu“ ei tunne ka teiste maade noorsugu. Töölisnoorsoole ei ole mitte tarvis „kroonupüha“, mida peetakse kardavoide kaitsvate tiibade all. Töölisnoorsool on tarvis pidada võitluspäeva ja selle ära pidamiseks on ta valmis uhkelt jalgade alla tallama iga teele ettejuhtuvat takistust, et oma veripunaseid võitluslippusid kanda — võidu poole.

ILUKIRJANDUS

Kõlli Jaan

— Aa, ma olen siis maatöölisnoor, — arutas Kõlli Jaan, kui hommikul vara pastlapaelu sidus ja silmist rähka urgitses. Sõlmis kirju rätiku sõlme kaela ja äigas käisega üle näo. Takused püksid olid põlveotsast katki ja hõõrusid reite vahelt villale. Päevatera tõusis ja silme ees löid ketast kollased laigud. Aigutas, suu oli kange, laod kipitasid, sest ega polnud aega silmi pesta. Kes neid siin ilmaski nädala sees klanis. Laupäeva õhtul loputas teinekord üle kere külmas kõõgis, teinekord ei saanud sedagi ja siis läks rimades naiseranda, ehk simmanile. Pühapäeva hommikul, kummikrae kaelas, rapatid tagant väljas, läks kirikumäe alla kas plikadega villast viskama või kirikuteel mõnede kampa juttu ajama. Pühapäeva ja laupäeva öökulus Manni kräunutades. Esmaspäeva hommikul oli unine ja Kõlli vanamehe esimene sõna oli:

— Mis sa tõmmad, nüüd silmad kinni!

— Mis tõmbamine see pidi olemagi, kui veidi läks lahutama meelt naabri lakka. Seal heintes sahistada ja neiu jala alt kõdistada, oli noorte sulasepoiste hambairw. Mis tõmbamine see siis on, see selge nali.

Viskas päitsed õlule ja läks karjamaale hobuste järele. Lepikuvahe teel läks ja vilistas. Keeras plotski näkku ja lasi hammaste vahelt virtsti ila. Silme eest vilistas kõik valla kobedamad tüdrukud mööda ja mis inisemine olgu sel Kõlli Tõnul, et tõmbad ja tõmbad. Arvas: või on see vanamees nagu kutsutud kaitseingel, tulnud teda hoidma ja keelama?

Jaan oli ka sadakanti sõimu ja halbu sõnu selle tõttu kuulnud, et tema ema teda ilma toonud, isa aga plehku pannud.

Pani märjal päitsed pähe, astus kannu otsa ja kargas kaksiti turja. Tuli ja tukkus. Ei tea, kes või mis hobuseid kohutas, kas lind või loom, aga hobune võpatas ja Jaan pransti seljast maha. Sälud ja varsad panid plartsudes plagama, vanad hobused jooksid ratsmed katki ja mis veel.

Tõlli Tõnu oli juba vastas sõim suus ja piip hambus. Silmad läikisid ja oleks Jaani nahka söönud:

— Sa kuradi kasuvänts! karjus ta Jaanile.

Jaan sättis, ikka sättis, ent kui seda kuulis, kihvatas hing täis ja andis sahavõtmega, et

Tõnu müts punetas. Oli tuhandeks kihvtitanud see sõim ta verd, see oli hell koht ta südames, mis sest osatad.

Jaan viskas talitamise nurka ja tegi õuest minekut. Ronis lakka ja vandus:

— Käigu kuradile . . .

Pereit sibas üle õue oeh ja oeh, värnitsapudel käes ning otsis ämblikuvõrku. Kirus vanameest, et: eks ma ole öelnud, taltsuta oma lõugu, aga ega sa kuule, nüüd said.

— Kus sa selle ämblikuvõrgu siia paned, haav ju juuste sees, põrutas Tõnu. Istus raiepaku otsas, ega teinud suurt kibedat nägu ühti. Katsus lae pealt, vaatas sõrmi ning vangutas pead.

— Miks ma talle vana elajale vastu ei virutanud, mõtles ega kortsutanud kulmugi.

Hobused krõmpsutasid sõimel suurust ja ristikehina lõhna hoovas kui mett.

— Juan ae, Juan! hüüdis pereit redelil, — mis magamine see nüüd päevaaegu olgu?!

Ega Jaan ei maganudki, ei tulnud und peale selle ragina tõttu. Ega ta polnud vihapidaja mees. Ronis alla ja keskhommik oligi käes.

Eemal peenral lahtasid juba vanamehe pleekinud salgud ja päikese paistel tolknes ta turjakas rüht. Hiilis ja sihtis kesal kundi, et kas Jaan pole maad terveks jätnud, pole kivi ümber lahti ajanud, kas ohakaid ei kasva ning löi silmad rukkiõitsengulegi. Pea oli mähitud ja keegi nagu hüüdis:

— Näe, sandi nuga nartsu sees!

Kust see hääl tuli, seda ta ei teadnud, kuid puna levines Tõnul üle näo ning käed hakkasid värisema.

Kui külas keegi juhtus küsima, et mis Tõnul viga, kes siis seda ütles, et sulasepoisilt klõmmu saanud. Rattapuu kukkunud laudilt otseti pähe! Kuid ega naasklit kotti peida, ega ilma eest tõde varja, külas oli kell lahti, et Kõlli Tõnu mekkunud sahavõtit.

Jaan rakendas hobused ette, läks kesa kündma... Pits lohises järel ja räästas tõusid lendu vao põhjast, kui ühe siraka üle mära laudja lajatas.

— Aa, maa olen's ka ikka maatöölisnoor, ümises ta keset põldu, — see oli ju seal kirjutatud, seal punase pildiga raamatus, mis vedeles rätsepa laual — nojaa.

Peremees oli peenra otsas vastas, ega lausunud sõnagi. Alati oli tal midagi sajatada või tulnida, aga täna oli nagu tumm.

Jaan lõi silmad kord Tõnu poole ja kahetses natuke, et sellele mõirgajale seda vana vimma ja sappi rohkem pähe ei tagunud, ent nüüd oli asi lahtunud.

— No, peremees, mis uudist on? tegi Jaan juttu.

Peremees keeras ümber ja tegi minekut ega lausunud muud kui:

— Koer . . .

Jaan hirvitas.

Lõunal, nagu tavaliselt, luges Kõlli Tõnu orjade suurtäisi. Mis Kõlli orjadel süüa oligi? Silk, leib, kartul, ehk kartul, silk, leib. Lukuau-gust võisid ühe silmaga ainult tahakambri näha, kui munaroad aurasid ja kuulda, kui kohvitasid klõbisesid. Perelauas tehti muidugi komm-
tit: eide kõht valutab alati ja ega peremehelgi isu olnud, noored saksad ei tulnud takkakamb-
rist väljagi.

Ja mida's Jaan palka sai. Tuhat margakest kuus, paar paari pargist pastlaid, kaks särki ja mitte paarigi aluspükse. Sedagi rahanatukest sai kuus korra suure mangumise peale. Sai selle kopika eest paki kulisuutsu, naela komp-
vekka, — niisama — laupäeva õhtul küla poest osta ja see oli kõik. Kamassid olid mitu aastat vanad, needki ema kingitud.

— Poeg, hoi a raha! Kuidas mina hoidsin! Sa paraku, käisin killavooris, talves teenisin rubla paberit, seda hoidsin kui silmaterat, seletas Tõnu palgamaksmisel, ehk kui Jaan juhtus rahast juttu tegema.

— See olid sina . . . vastas Jaan, ja nii va-
jusid päevad päevade järele. Ja kuhu sa palja hingega lähed. Rehe sulasel veel sandim elu. Ega sealne hall Kõlli omast tagasi anna.

Oli riieldud ja kraabeldud järjepannu, kisel-
dud, et ilm rökkas ja kaua sa kannatad. Jaan tegi linna poole minekut, kui keskhommikul laua ääres vanamees jälle nurisema hakkas, et muud-
kui võid ajavad seepõli need nooremad nahka, noad, kahvlid olgu teistel ka veel nina all, et kes sellega välja tuleb!

— Siin näri silku, kui vanu roomasid ja sa kuradi raibe irised veel, — kihvatas Jaani süida täis ja kaduski . . .

Jooksid eidega Jaanile järgi, et kus sa pime lähed.

Ja, keda sa odavarnini sulaseks saad? Võta värava takka (seal neid raipeid on), aga mis teeb üks maailma untsakas. Ja kus seda, Kõlli Tõnu laseb inimese vihas ära minna! Ega ta just risti ette löö, aga no, inimesed võivad ju ilusti lahkuda! Tirisid ta tagasi.

Jaan lasi põllul jälle, et muld tuiskas. Värske sõnniku hais hakkas peaaegu pähe ning päike paistis kui pistis.

Ega Kõlli Tõnul polnud seda õrna tunnet

muul ajal, kui tarvis. Sulase meelitas küll koju, sest natuke nagu häbi, tema üles võetud mees vallas ja ei saa sulasega toime! Kuid ega töö juures Tõnul armuheidet polnud. Ta ise tööd ei teinud, kõrjas ainult hobusekärke ja tegi si-
gadele süüa, ent ega sulane lodev tohtinud olla. Või kas Kõlli peremehe hobused väsisid, või vahtu jäid? Ehk kõngegu need sama paika, aga ärgu sulane vaol seisatagu!

Lõuna ajal aeti Jaan pere noorehärrale kirja posti viima, vallamaija.

Seal kandis see orjadegi, maatameeste ja su-
laste selts oli. Siin paikus need punased oma ühisusega pesitsesid. Kuulis ka, et linnamehed sõita laupäeva õhtul tööliühisuse meeste poole külla või vennasvalda või . . .

— Miks sa Jaan ühisusse ei tule? küsisitles sepp Koik teda siin kohe.

— Mis ma sest tean või olen. Ole teistele jalus ja muud kedagi. Eks aega ole, vastas Jaan ja lõi suitsu karbi sepale nina alla.

— Ei, no, nii ikka ei lähe, jätkas sepp, kuid ega isegi suurt seletada teadnud, mis tähtsus sel ühisusel õieti olema pidi. Oli tal eneselgi tume see asi, sest nüüd ei saanud sealt tallanahka enam, ega petrooleumist polnud ammugi juttu. Töölislehte ikka luges, või kas see kõik sealt meele jääb.

— Eks kuule, mis need linna saksad räägi-
vad sest ühisuse asjast, lausus sepp.

Jaan tuli koju ega lausunud kellelegi sõna.

Tassis peale lõunat heina seljatäisi küüni ja puistas kõrsi põuest. Heina kuivas ja praksus kui pipar jala all. Tüdrukud riisusid. Valged rätikud kõvasti lõua all sõlmes, pruunid paled põnnis ja punased ninad läikisid nagu vask.

— Täna lähen varem õhtule, ütles Jaan.

— Mis!

Pime, või see Seksu Mann sind täna nii va-
ra ootab?! — lagistasid tüdrukud.

Jaan ei lausunud sõnagi, vaid müttas edasi ja vandus teravaid kõrsi, mis kriimustanud ta kaela killale.

Päike vajus metsa latva. Kuusetukas silk-
sus kõoraussepp ja sääsed surusid puie all . . .

— Kus sa lähed? hüüdis peremees, sitakorv käsivarres, kui Jaan kitsast teerada kodu poole läks.

— Õhtale! vastas Jaan ükskõikselt ega eksitanud end, vaid tegi minekut edasi.

— Vaat, kus saadan! Kes su palga tasa teenib, kui sa mööda nurgataguseid redutad?...

Jaan läks.

Õhtu hilja kihas jaam inimestest, Puudusid rikka rahva lapsed, kuid kogunud olid kõik su-
lased ja tüdrukud ligidalt ning kaugel. Jaan oli üks, kes mitme versta tagant siia vantsinud.

Kui kaugel veduri suitsu paistis, löid põlved nõtkuma, oli nisuke mõnus tunne, nagu sõidaks sealt mehed, kes panevad palka juure ja anna-
vad paremaid töötingimisi. Muud midagi ei

mõelnud nüüd ka Jaan, et: saaks neid näha ja kuulda, mis nad räägivad.

Vagunitest astusid noored mehed ja plikad kildades välja, pakid ja pambud käes, läksid jaama sisse ja löid end siin laagri. Hülk uudishimulikka asus juure ja jutt läks lahti. Varsti hakkasid liikuma. Sõnalausumata asusid noored, sooniliste käte ja tugevate turjadega sulased kandamid selga ja matkasid edasi. Linna mehed ja naised sibasid oma peenete hoibadega järel. Ega Kõlli Jaangi maha jäänud, hoidis muidugi oma meeste troppi ja muigas heatahtlikult.

Kui tee ääres puhkasid, asus Jaangi lähemale ja katsus oma käega teiste pakke ning võttis ja vaatles linnameeste peeneid saapaid.

— No, seltsimehed, kuidas läheb ka? päris juba „Ilmarise“ noor.

See „Ilmarise“ Villu juba tundis, kuidas maa seltsimeestele läheneda. Võttis taskust suitsu, jagas ja tegi juttu heinateost ning sõnnikuveost. Siin oli igal maatöölisel muidugi lausuda.

— No, palgad viletsad, orjama peab aga päevatõusust päeva loodeni, jätkas Villu.

Villu näitas ka igale meistri natile, et klassiteadlikud noored elavad ikka, tal oli moka parajal paigal ja mõistis end hästi ülal pidada. Ta oli ka teiste suurem tugi, kus tarvis oli.

Kõlli Jaangi tundis sooja õhku põue pugema ja asus lähemale.

Liikusid edasi ja Jaan sattus noore linna seltsilise mesti. Ei saanud silmi ära pöördagi sellelt seltsilielt, kes ajas mehist juttu ja naeratas lahkesti. Valged hambad olid kui helmed ja sõõrmed tuksatasid kelmikalt. Sääred olid kui pudelid ja lõppesid kergete jalgega.

— Kas te olete ka töölisühisuse liige, päris see noor seltsiline.

Jaan lõi silmad maha ega vastanud midagi, oli natukene sant. Ta ju ühisuse liige ei olnud, kuid ega kütirühma ka ei astunud. Sinna oli Kõlli Tõnu teda tihti minema õssitanud, ent laan oli sageli kuulnud, et kütirühma mehed need kõrilõikajad ongi, kes parajal ajal igale sulasele ja tööinimesele pussi kurku löövad . . . Sinna ta ei läinud.

— Me tulime siia vennasvalda, seletas noor seltsiline edasi.

See tüdruk oli Terase Leida, ega polnud halb plika. Tal olid käed rakus. Kandis sadamas laudu, nõelus kotte, tööd ei põlanud. Toitis ema ja aitas nooremata õde.

— Kas te ei tea, mis see vennasvald on? usutles Leida edasi.

— Ei tea, kus ma tean, vastas Jaan.

— Vaat, kui me siin olemine. Siis olemine vennasvallas. Töölised on ju kõik vennad. Meie ühisus linnas otsustas enamasti teile külaskäike teha, teile kirjandust saata. Teie jälle teatage meile, linna, oma hädadest ja puudustest. Ühisel jõul rühime edasi ja viskame rõhujad endi

turjalt maha. Me peame kõik ühinema, igaüks, olgu ta tööline või talupidaja, kui ta aga tööd teeb ja rõhutatud on, peab töörahvaga ühinema, siis oleme nisuke jõud, mis paneb kõik rõhujad värisema ja põgenema. Me ise peame hakkama valitsema. Viime inimesed paremasse tulevikku, kus pole kurnamist ega orjade oigamist . . .

Jaan vaatas ringi, kohmetas veidi ja kirus: — Me peremees, saadan, küll nuhib, aga mis sa kuramusele teed . . .

Pühapäeval kõnelesid linna seltsimehed siin asuheinamaal ja kogusid ühisusse hulga liikmeid.

— Torgake mu nimi ka kirja, tuli Kõlli Jaan ja lõi viiekümne margalise lauale.

Õhtul korraldasid pidu. Seal kõneldi veel, lauldi ja mängiti revolutsioonilisi mänge ning saal oli kui tuld täis.

Jaan saatis öösel võõrad jaama ja jõudis koidu eel alles koju. Silmad vajusid veidi kinni, kui juba Tõnu häääl põrises kui tõrre põhjast:

— Juan, päe' juba keskhommikus!

Tegi silmad lahti ja nagu ilmsi oleks olnud rasvane papp ta kõrval, sooled väljas ja rasv valendas maol nagu seapekk . . .

Hommikul läks kesa kordama. Kui keskhommikust sõi, põrnitses peremees ja vedas kihvtiselt läbi hammaste:

— Sa old ju suur kommunistide eestvedaja eile.

— Olin jah! kärkis Jaan ja larpis soendatud kõrti edasi.

Keegi ei kõssanudki ja Tõnu nohises nagu künnihärg.

Jaani pastlad seisid veel ainult targete juurest koos. Lappis neid ja tegi nõõri. Keskhommikul ei saanud sõbaga silmale, ega rääkinud sellest kellelegi sõna, sest ta teadis, millise südantliigutava lärmiga hallparun ta ninna kargab.

Läks vilistades kündma, tegi paar tiiru üle põllu, ja ega töö jänes pole, ega ta eest ära jookse: jättis hobuse seisatama ja viskas peenrale pikali. Mis seal's oli. Rannemestus muljus maha ja silmad vajusid vägisi kinni.

Kõlli Tõnu oli aga nagu kukk aiateibas ja vandus:

— Sa loru . . .

Niisugune häbematus tema põllul!

Hüüdis, ei aidanud. Hüppas maha ja sülgas.

Jaan norskas edasi ja kärbse kobar toimis usinasti ta näo kallal. Ta ei tunnud midagi, uinak oli magus.

Hobused tukkusid ja varsad lamasid ning näis, et polnud kellelgi mingit erutust ega tuskat, peale Kõlli Tõnu, et üks vaene sulane lõõskas suurt väsimust seal maraskili küntud peenral. Ta pastlad olid pakil mulda täis, piits peos ning müts külje all.

Nagu teel timukate vastu, pigistas teise käe rusikasse. Sügavad jooned vajusid ta põse lihha.

— Ent, kui lööb silmad üles ja ajab pea selga ka maa proletaarlane ja talupoeg ning sirutab võitluseks kurnajatega surma peale — käe linna ja vabriku kurnatule: — värise siis rasvaläinud kodanlus! . . .

Need sõnad kõmisesid magadeski Jaani kõrvus, neid kuulis ta eile Villu suus ja need ei lähe tal meelest iialgi.

— Sa, saadan! — kargas Jaan maast üles.

Raputas, vandus ja puristas. Külm vesi voolas kõhtu mööda alla.

— Ah, sa! — vibutas Jaan piitsavart karjapoisile, kes sibas palju jalad võtsid, kodu poole. Tühi ämber kolises käes ja peksis ta sääri vastu. Kui arvas, et sulane teda enam kätte ei saa, pööris ümber ja hõiskas:

— „Isa“ käskis! . . .

August, 1924.

Sergei Meerits

Kohutav teade, mida kuulsid 30. mai õhtul s. a. Väike-Maarja ühisrealgümnaasiumi proletaarlised õpilased, jättis iga seltsimehe ja seltsilise hinge haava, mis paranema raske.

Õnnetu juhtumise tagajärjel sai surma meie parim kaasvõitlaja noor seltsimees Sergei Meerits. Uskumata oli kuulda seda teadet. Veel eelmisel päeval olime viibinud ühes, vestnuud

Sergei Meerits

elavalt oma klassi asjust juttu, kelledest kõige elavam oli seltsimees Sergei. Kuid pidime uskuma, sest meie ees vankris lamas tardunult seltsimehe surnukeha, huuled kõvasti kinni pigistult, tõsine ilme tardunud näol.

Rusuv oli nii näha oma paremat ja väärtuslikumat seltsimeest. Valdas masendav teadmine, et oleme kaotanud ühe, kelle asemele ei ole panna uut. Ja seltsimees Sergei oli meile palju väärt. Et olime kaotanud väärtusliku seltsimehe, seda näitas ka meie klassivaenlaste nähtav rõõmutunne. Need jäätised, kes meile koolis usuõpetuse ja „moraali“ tundidel rääkisid ligimese armastusest ja inimsusest, näitasid nüüd seda sellega üles, et meie seltsimehe surma ühe hirvitustki enam varjata ei suutnud. Aga meie klassivaenlased said sellega küll vastupidist kätte: iga proletaarline õppur vandus omas südames olla seltsimees Sergei sarnane, vihata niisama tuliselt oma klassivaenlasi kui tema, võidelda niisama vaimustatult oma klassi, töölisklassi asja kasuks kui tema...

Sms. Sergei Meerits sündis 19. nov. 1906. aastal Vihula mõisas, Virumaal, mõisa töölise pojana. Kasvas üles kehvades oludes. Juba 7—8 aastaselt pidi hakkama muretsema oma ülalpidamise eest. Õppis Väike-Maarja algkoolis ja pärast Väike-Maarja ühisrealgümnaasiumis, mille õpilasena ta ka suri.

Seltsimees Sergei oli kommunist selle sõna paremas mõttes. Ta oli täis protestivaimu, kõige selle vastu, mis pärit kurnajatest. Aga seda tulisemat poolehoidu ja osavõttu ilmutas töölisklassi asja vastu. Ta oli nii sõnas kui teos kommunist. Seda ei kohkunud ta kusagil tunnistamast. Ja seda avaldas ta nii julgelt ja mõjuvalt, et äratas tähelepanu isegi kõige ükskõiksemates õpilastes, nende peale suurt mõju avaldades ja kaasa kiskudes.

Sms. Sergei võttis aktiivselt osa tööisnoorsoo liikumisest. Ta oli kohalike töölisnoorte ja proletaarliste õpilaste hingeks. Võitis juure uusi seltsimehi ning tegi ka suurt organiseerimistööd vanade hulgas, neilegi igalpool abiks olles ja juhatusi andes, mida ta oli juba omale jõudnud koguda lühikese eluea peale vaatamata.

Ka töölisajakirjandusele pühendas ta kogu oma vaba aja. Saatis töölislehtedele sõnumeid kohalikust töörahva elust ja tegevusest. „Meie Noor Töölises“ avaldas ta sõnumeid ja teateid töölis- ja koolinoorsoo elust. Ka suuremate kirjutustega tegi ta katseid. Sel alal ilmutas ta anderikkust. Temast oleks saanud lootusrikas jõud tulevasele töölisajakirjandusele. Seda kõike ei teinud ta ükski oma ette, seda õhutas ta ka teisi tegema.

Koolis oli ta erilise surve ja tagakiusamise all. „Pedagoogid“ püüdsid igapidi teda ja tema vaateid õpilaste ees naeruvääriliseks teha. Sms. Sergei vaatas aga kõige selle peale üleoleva naerutusega, teades, et kommunismi päralt on võit...

Viimane elavam mälestus sms. Sergeist jäi Väike-Maarja proletaarliste õpilastele tema surma eelsest päevast. Sel päeval kogusid paarkümmend õpilast, kõige ustavamad seltsimehed ja seltsilised lähedasse loodusrikkasse kohta, et seal, kuhu ei ulata jõllima nuhk-pedaagoogide silmad, ühiselt koos viibida, oma talvist tegevust proletaarliste koolinoortena hinnata, suvist tegevust läbi arutada ja looduses lõbutseda klassivendadena ja -õdedena. Sms. Sergei oli seal elavam kui kunagi ennem. Keegi ei teadnud aimatagi, milline kaotus meid nii ruttu varitses.

4. juunil asetati kadunud seltsimehe surnukeha maamulda; kandmas olid teda oma seltsimehed, kes ta hauale aetasid lillekimpe. Südametes saatsid teda ka need seltsimehed, kes küll mitte ei saanud olla matusel, kuid kes ta mälestust kalliks peavad seni kui on neid endid. Seltsimehed, seltsilised vandusid endile, et jätkavad veel energilisemalt seda võitlust ja koondivad tihedamaks võitlusridu, milleks oli töötanud, kuid millest oli sunnitud halastamata saatuse survele lahkuma meie ustav ja kindel seltsimees ning hea sõber.

Seltsimees, sa lahkusid —

su põrmule au anname;

su mälestust igavesti

südametes kanname!

Puhka rahu kallid sõber ja seltsimees Sergei!

Paul.

Noorte usuvastane demonstratsioon Jaanipäeval

Meil, töölisnoortel, on tulnud kannatada nii mitmedki korrad suuremate riüstamiste all, mis toime pandud kodanliste verekoerte poolt meie seltsimeeste kallal. Uutel tõusvatel töölisnoor-

tel tuleb astuda töölisklassi võitlusridadesse; tuleb kõvendada oma rusikaid vastuhakkamiseks kätkestavale kodanluse verekäpale.

Noortöölisel jätkavad revolutsioonilist võit-

lust, ja veel energilisemalt püüavad nad vabastada endid vaimlistest kütetest, mis juba aastasadu on raugestanud proletaarlaste jõudu. Töölisnoor avaldab kõige valjemat protesti pappide, nende pimestamisloba ja rahvastuimastava usu vastu; töölisnoor töötab maha lõhkuda ususopa kantsi — kiriku.

Selleks korraldavad Tallinna ja Tartu töölisnoored jaanipäeval omi ridu — usuvastase päeva ühes piduga Piirital. Ehk küll ilm pole kõige parem — on siiski inimesi hulganähtavalt Piritale tööspiduplatsile kokku kogunud. On ka iseenesest huvitav, ja ei mitte ükski noortele, kes näitavad, et nad on jõudnud esimestena välja astuda pappide loba vastu, vaid ka vana-dele. Vanad on tulnud vaatama — kuidas toimitakse kogu seda demonstratsiooni.

Külalisteks on tulnud Tallinna töölisnoortele noorproletaarlastest Tartust.

Süüdatakse põlema usupahn altari taolises ehituses, mida kiiresti üles ehitatud töölisnoore vilunud käed. Piiblitest, leeritunnistustest ja lauluraamatutest tõuseb paks must suits, kippudes ära lämmatama lähedal olijaid. Lauldakse Warschaviankat.

Noortööline vaatleb ja teab, mida ütleb temale see demonstratsioon, see on: kui võimu oma kätte võtab kord meilgi proletariaat — ei pea leiduma ühtki sarnast pimestamismülgast, kui on seda kiriku kantsel. Ta hävinegu.

Samal ajal kui põlevad piiblid — põmmutavad noored „köstrit“ ja ikka iga pauk otse südamesse.

Lauldakse ja algavad kõned. Enne aga annavad ära tervitused Tartu noored, mahajääjailt ja Tartus türmisolevailt seltsimeestelt, selt-

silistelt. Antakse tervitused ka kõikide Tallinnas türmisolevate seltsimeeste ja seltsiliste poolt, kes kõik on soovinud demonstratsiooni kordaminekuks head edu. Esimeses kõnes selgitatakse seda mõju, mida on avaldanud usk just tööliklassi peale, teda pimestades ja tema võitlusjõudu raugetades. Teine toob esile töölikliikumise ajaloo ja käsitab tööliklassi seisukorda praegu meil ja mujal.

Peale selle on veel kinnises ruumis ettekanded. Pasunakoor mängib. Esineb ka laulukoor meeliülendavate revolutsiooniliste lauludega. Järgmisena on näitemäng, mille sisu on täiesti päevakohane; näidatakse kuidas „jumalalasused“ on kõige suuremad petised. Samuti on päevakohaselt valitud Tartu seltsimeeste poolt ettekantav näitemäng.

Tartu seltsimehed on valmistanud ette ka püramiidisi, mis nüüd pidul ette kantakse.

Pidu lõpeb revolutsiooniliste laulude saatel.

Linna hakatakse tulema rongikäigus, mille eel käib punase lipu kandja. Tee peal lauldakse revolutsioonilisi laule. Rongikäigus lipuga aga ei lubata tulla töölisnoori Russalkani, nagu oli kavatsatud, vaid juba enne kästakse võimude poolt lippu kokku keerata ja laul lõpetada.

Õhtul viibivad töölisnoored veel Tööliste Majas koos, kust saadetakse tervitusi seltsimeestele türmides ja neile, kes olid sunnitud lahkuma meie võitlusriidest, kadudes traatitaht.

Nii lõppes see päev, kus näitasid töölisnoored, et nemad tahavad olla võitlejad ja saavad olema ka võitjad tööliklassi vabastusvõitluses.

P. B.

ANTIMILITARISM

Sõjavastane nädal ja selle tagajärjed

Kommunistliku Internatsionaali 5. kongressi otsusel peeti käesoleva aasta 28. juulist kuni 4. augustini üleilmne sõjavastane nädal. Seks ajaks sai kümme aastat täis, kui prahvatas ilmasõda, mis läks kogu inimkonnale maksma ennenägemata kaotusi. On tehtud kokkuvõtteid selle kohta, palju Venemaa, Saksamaa, Austria-Ungari, Prantsusmaa, Itaalia, Inglismaa, Serbia, Rumeenia, Belgia ja Bulgaaria kaotasid ilmasõjas inimelusid ja aineliselt. Neist selgub,

et sõjas surmasaanuid oli kokku 9.829.000 (loe: üheksa miljoni kaheksasada kakskümmendüheksa tuhat). Sõja ajal vähenes sündimiste arv 20.250.000 võrra. Surevus aga suurenes 15.130.000 võrra. Kokku olid seega Euroopa inimkaotused ilmasõjas 35.380.000. Nagu näha, ei ole siia juure arvatud väljaspool Euroopat asuvad maad, kes ilmasõjast osa võtsid, mille tõttu kaotuste hulk märksa suureneb. Ainelisi kulusid läks ilmasõja peale 906.102.451.313

(ühendasada kuus mirjardi ükssada kaks miljoni nelisada viiskümmendiks tuhat kolmsada kolmeistkümmend) kuldmarka. Et sellest arvust väikestki ettekujutust saada, aryame selle ümber maakera elanikkude peale. Siis selgub, et sellest summast oleks võinud maksta igale maakera elanikule kaks aastat järgemööda iga päev ühe kuldmarka!

Niisuguse metsiku hävitustöö alastikiskumiseks hulkade ees ja ühtlasi uute röövsõdade hädaohu selgituseks — oli mõeldud sõjavastane nädal. Eriti aga ka hulkade harjutamiseks ja valmispanekuks, et hüüdsõna: „klassisõda röövsõja vastu“ — sõja lahtipuhkemisel ei jääks mitte paljaks sõnakõlksuks, vaid et töörahva hulgad tõesti sõjariistad röövsõja vihtide ja korraldajate vastu pööraksid, tõeliselt tegutsesid, tõeliselt võitleksid. Niisugusena olid mõelnud klassiteadlikud töölised sõjavastast nädalat, niisugust iseloomu pidid kandma meelevaldused ja tööliste väljaastumised sel nädalal. Peale selle seisis sõjavastase nädala tähtsus selles, et ta järsult ja kõrvale põiklemata seadis küsimuse üles: kas klassisõja poolt ja röövsõja vastu, või röövsõja poolt klassisõja vastu! Ei mitte mingit kolmandat seisukohta! Niiviisi küsimust otsekohe üles seades, selgus laialistele töörahva hulkadele, kus on tema sõbrad, kus — vaenlased, kus on röövsõdade sepitsejad ja nende poolehoidjad, kus — röövsõja vastu võitlejad. Sel nädalal ei nõudnud töörahvas lobisemist rahust ega roostetanud sulleotsaga sõjale sõja kuulutamist, sel nädalal nõudis klassiteadlik proletariaat tegelikku võitlust röövsõdade ja nende sepitsejate vastu.

Kas täitis sõjavastane nädal niisugusena oma ülesande? Mis selgus sõjavastasel nädalal? Missuguseid järeldusi peame sellest tegema? Mida peame õppima?

Sõjavastane nädal täitis kahtlemata hästi oma ülesande. Määratud rahvahulgad, ka kõige klassiteadvusetumad, pandi kõnelema ja mõtlema sõja üle. Inimesed arutasid: mis on sõda, kellele on teda tarvis, kellele mitte, kes võitsid läinud ilmasõjas ja kes omale kaela said ahelad ja viletsuse, kes olid sõjale kihutajad ja selle poolehoidjad? Juba see on määratu suur samm edasi, et hulgad pandi kõnelema, arutama ja mõtlema sõja üle. Aga palju suuremad on sõjavastase nädala tagajärjed selle poolest, et ta näitas hulkadele, kus on röövsõdade sepitsejad ja nende poolehoidjad ja ühtlasi tutvustas ka hulkadele, missuguste abinõudega tuleb võidelda röövsõdade vastu.

Kes tahavad siis röövsõda? Akel-Strandmani valitsus „keelas“ tööliste sõjavastased meelevaldusrongikäigud. Aga kui Tallinna töörahvas tuli oma sõjavastaste hüüdsõnadega punastel lippudel uulitsatele ja ütles seega, et tema siis, kui röövsõda lahti puhkeb, ei lähe kurnajate käest „luba“ küsima, kas tohib röövsõja

vastu astuda klassisõjaga või mitte — saatis kurnajate valitsus oma ihukaitsjad tööliste rongikäiku mõõkadega ja täakidega laiali ajama. Poola ja Läti kurnajate valitsused „keelasid“ samuti tööliste sõjavastased meelevaldused, ehk kihutasid ratsavõmme uulitsale ilmunud proletaarlasi täakidega laiali peksma. Saksamaa tööliselid pidid võitlema kurnajatega ja nende kantsikumeestega, et oma sõjavastastele lippudele võita uulitsatele toomise õigust. Ägedat võitlust pidid sõjavastasel nädalal kurnajate valitsusega pidama töölised Prantsusmaal. Sealsamas Prantsusmaal, kus alles hiljuti militarismi „lövi“ Poincare kukutati ja „rahuingel“ Herriot asemele seati. Ehk näidatagu ühtegi maad, kus revolutsioonilistel töölistel ei tulnud võidelda sõjavastasel nädalal kurnajate valitsustega ja kurnajate ajakirjanduse rüüskamisega. Kas on hulkadele veel arusaadavamalt selgitust tarvis, kus asuvad röövsõdade sepitsejad. Kogu maailma kurnajate valitsused on näidanud, et nad tahavad uut röövsõda. Ja milleks muuks siis panna end sõjariistu. Milleks muuks mõeldakse välja veel hirksamaid surma- ja hävitusriistu, kui neid tundis läinud ilmasõda. Mis jaoks peavad kurnajate valitsused jahti surmagaaside ja surmakiirte peale, millega võimalik mitte üksi tuhandeid ja miljoneid sõdurisi surmata, vaid ka terveid maakohatasid, linnasid ja külasid „vagaseks“ teha. Suured sõjahaikalad ja haugid valmistavad ette uuteks verepulmadeks. Aga nende toetajateks on „demokraatlikud“ valitsused; nende liitlasteks on sotsipresidentid Noske Saksamaal, peaminister töök-sots Macdonald Inglismaal, radikaal-sotsialist Herriot Prantsusmaal. Sõjahaikalade agentideks suurtükkiliha muretsemise alal on kõik need „demokraatlikud“ valitsused sotslikkude tugevdega, kes kilkavad, et neil puuduvad „igasugused agressiivsed (maadeahnitsemise) piüüded“, nagu Eestigi „demokraatlik“ valitsus, kelle viiendaks toetusrattaks sotsid.

Samal ajal kui sotslikud presidendid ja peaning siseministrid eht kurnaja kupjatena revolutsiooniliste tööliste meelevaldusi oma võmmide ja ratsapolitseinikkudega laiali kihutada katsusid, end seega röövsõja poolehoidjate osas paista lastes, samal ajal saatis sotside mustkollane 2. Internatsionaal hale-mage-lääge „läkituse“ kogu ilma rahvastele, aga iseäranis selle ilma valitsejatele ja kuninglikkudele kõrgustele. Selles läkituses „koputab“ sots selle ilma vägevatele südamel pihta, et need kord ilmasõja kaledusi meeletuleksid ja oma targa meelemõistusega tuhande aastase rahuriigi loomise peale mõtleksid!

Aga mida räägib sots laiadele rahvahulkadele? Mida kutsus ette võtma röövsõja vastu? Sotsil ei leidu selleks õieti mingisuguseid sõnu, tal on nagu suu vett täis. Sots „loodab“, ega vast ikka enam nii hirmsat sõda ei tule. Võib

olla. Nüüd on ju sotsid presidentideks ja ministriteks. Need on ehk ärdasüdamlisemad ja ei lase enam töörahva poegadel üksteist täakidega, püssikuulidega ja lõhkevate pommidega maha tappa, vaid teevad seda moodsamalt: surmagaasidega ja surmakiirtega. Surmagaasid ei löö kellegile auku kehasse, vaid „ainult“ niidab linnasid ja külasid tasa nagu terav vikat. mahlakat rohtu! Ega siis Macdonald muidu oma surmakiirte ülesleidjalt kiirte ainuõigust ei ostnud!

Sots tuleb hulkade juure palmioksaga ja rahingli sõnadega. Ta ei räägi mingisugusest võitlusestki sõja vastu; sõna klassisõda ei võta ta suhugi, nagu usklik kuradi nime. Sotsi kabu-hirm klassisõja vastu on arusaadav. Sest klassisõda tähendab, et töölistel tuleb kõige pealt lüüa täägi otsa sotsipresident Noske ja „Tema kuninglik kõrguse peaminister“ Macdonald, kui suurte sõjahaikalade truud liitlased! Klassisõda tähendab revolutsioonilise töörahva võitlust ühesuguse ägedusega nii kurnaja kui sotsi vastu, sest ühe kui teise vahel on sama palju vahet kui kiskja ja murdja vahel.

Sõjavastasel nädalal näitasid aga laialised töörahva hulgad, et nad oskavad olla valmis klassisõjaga vastama röövsõdadele. Kuid hulgad ei tule välja abstraktsete ja omale arusaamatute küsimuste eest võitlema. Hulkasid võib välja tuua ainult niisugused küsimused, mis neile täiesti selged ja elulised, mille eest „mõtet“ võidelda. Ja sõjavastase meeleavalduse läbi viimine Eesti tööliste ei olnud mitte tühipaljas lippude lehvitamine päikese käes. See oli palju rohkem. See oli väljaminek võitluseks röövsõja ihaldajatega ja kurnajatega. Hulkade viimine niisugusesse võitlusesse ei ole mingi lihtne ülesanne, seda ei saa teha mingi tühise tuju põhjal. Selleks peab hulkades juurdunud olema kindel arusaamine oma võitluse eesmärgist ja tahtmine. Niisugust arusaamist ja tahet näitas Eesti töörahvas, eriti Talinna proletariaat sõjavastasel võitluspäeval.

Missugused olid need eesmärgid ja sihid, mille eest võitluseks töörahvas kindlat tahtmist avaldas? Klassiteadlikud töölistes olid need küllalt selgelt väljendanud. Klassiteadlikud töölistes kutsusid töörahva hulki end valmis panema klassisõjaks kurnajatega. Kutsusid töörahvast panema end sõjariistu, et sõja lahtipuhkemisel lüüa kurnajaid ja teisi röövsõja tahtjaid täakide otsa. Kui töörahva hulgad selle kutse peale välja ilmusid ja tahtmist võitlemiseks avaldasid, siis näitab see, et hulkades on tekkinud arusaamine klassisõja tähtsusest ühelt poolt ja vajadus alata võitlust tööliste ja talurahva valitsuse eest teiselt poolt. See näitab, et revolutsioonilise klassivõitluse seisukohad leiavad täit vastukõla ja arusaamist hulkades.

Töölisnoorsugu peab oma antimilitaristlikes töös siit tähtsa järelduse tegema. Nüüd on see ajajänk seljataga, mil antimilitaristlik (röövsõdade vastane) töö piirdus ainult kihutustööga imperialistlikkude sõdade vastu ja klassisõja poolt. Töörahvas on juba sammu edasi astunud, põhimõtteliselt on temale küsimus juba enam-vähem selge. Kihutustööd tuleb vaid veel jätkata kõige pimedamates ja vähem klassiteadlikkudes hulkades. Nüüd aga tuleb hakata tegema tegelikku organiseerimistööd militarismi vastu. Ei tarvitse hakata seda siinkohal üksikasjalikumalt käsutama. Ainult niipalju rõhutaks, et töölisnoorsoo organisatsioonid peavad antimilitarismi küsimuse rohkem oma töö esirinda seadma ja peatselt teid leidma, kuidas seda tööd teha vastavalt silmapilgu ülesannete nõuetele.

Niisuguse järelduse peab klassiteadlik töölisnoorsugu tegema rahvusvahelise sõjavastase nädala koosolekute ja meeleavalduste meeleolust. Neid järeldusi vastavalt ümber hinnates tuleb ka antimilitaristlik töö uuele alusele üle viia. See on töölisnoorsoo praegune ülesanne antimilitaristlikul alal. *Antimilitarist.*

TÖÖLISSPORT

Punase sportinternatsionaali tegevusest

Punase Spordiinternatsionaali iga ei ole veel kuigi pikk, kuid siiski võib ta uhkelt oma senise tegevuse peale vaadata. Punane Spordiinternatsionaal ei ole mitte üksi oma tegevust raa-

mitsenud jooksuõistlustega ja jalgpallimänguga, pole taga ajanud ainult kõlavaid rekorde, vaid on olnud tööliklassi ja töölisnoorsoo lahutamata kaaslane klassivõitluses. Spordi, keha-

kultuuri arendamise kõrval on ta võidelnud ka töölisklassi vabastamise eest kurnajate ahelatest, on võidelnud töörahva valitsuse eest. Sest ilma töölisklassi vabastamiseta orjusest ei või õieti juttu olla ka mingist töölisklassi kehalisest ja vaimlisest arenemistööst. Tööline, kes peab higistama ja rähklema 10—12 tundi päevas vabrikandi või ettevõtja kukru kasuks, saades selle juures näljapalka ja koeraülespidamist, on juba liig kurnatud kehalise ja vaimlise arenemise jaoks. Ta ei suuda enam seda. Aga peale selle on kodanlike ühiskonna harilikuks nähtuseks tuhanded ja miljonid töötuid vanu ja noori töölisi. Need peavad päevade viisi nälgima, alatoitluse all kannatama ja rihma pingutama. Missugust sporti teeb nälginud inimene? See on täitsa mõttetu. Aga kui ei oleks ka neid puudusi, ikkagi ei pääse töölissport kodanlikes korras traattökete ja takistuste tagant. Ennem läheb elevant nõelasilmast läbi, kui töölissport jõuab kodanlikes korras eeskujulikkuse ligidalegi. Eeskujulik sport ei tähenda üksikute musklimeeste ketirebimist, viiepuudase põmmi kandmist juuksepatši otsas või mõne muu karutiiki kordasaatmist, ehk rekordi ülesseadmist, missugust sihti kodanline sport taga ajab. Sport peab olema hulkade asjaks, peab olema miljonite ja sadade miljonite asjaks. Igal inimesel, igal töölisel, teenijal, ametnikul, põlluharijal peab olema võimalus end kehaliselt arendada. Sport peab olema kogu ühiskonna ja tema iga üksiku liikme sõjariistaks kehalise kängujäämise vastu. Selle poole püüab töölissport. Aga niisugust sporti ei ole võimalik läbi viia kodanlikes ühiskonnas. Selleks puuduvad töölisklassil igasugused võimalused juba spordiplatside, ruumide ja lihtsalt abinõude näol, rääkimata tuhandest teisest takistusest, millega tööline praeguses ühiskonnas käsist ja jalust seotud. On tarvis hauda liüia kurnajate valitsus, maksma panna töölise ja talupoegade valitsus, alles siis avanevad töölisspordile võimalused saada tõeliseks töölisklassi hulkade spordiks. Sellepärast ei pääse töölisspordilane kunagi mööda võitlusest kurnajate valitsuse ja selle toetajate sotside vastu ning töörahva valitsuse eest, et sellega võita töölisspordile eluõigust.

Kui tuldi mõttele asutada Punast Spordiinternatsionaali, tehti seda mitte rekordide jaoks, vaid revolutsiooniliste töölissportlaste koondamiseks, kellede tähtsam ülesanne kehakultuuri arendamise kõrval — võitlus käsikäes kogu revolutsioonilise töölisklassiga.

Punane Spordiinternatsionaal asutati 1921. a. Moskvas. Tema asutajateks olid Nõukogude Vabariikide Liidu ja mõnede teiste maade, nagu Saksamaa, Tšehho-Slovakkia jne. punaste sportlaste organisatsioonid ja grupid. Esialgul edenes Punase Sportinterni tegevus visalt. Uued põhimõtted, mis töölisspordi jaoks üles seatud, tundusid esialgul võõrana. Kuigi paljudes maa-

des leidis võrdlemisi suuri töölisspordi organisatsioonide, olid need Punase Sportinterni põhimõtetest kaugel. Nad olid alles kodanlike spordi eelarvamistega seotud. Spordiliikumine pidi seisma „väljaspool klassivõitlust“, olema „erapooletu“, sport pidi olema ainult spordi ja rekordide pärast. Mitte rohkem.

Kuid revolutsioonilised töölishulgad hakkavad Punase Sportinterni poolt kuulutatud põhimõtetest varem aru saama kui senised kah „töölisspordi“ juhid ja teoreetikud. Hulkades tekib liikumine Punase Sportinterni kasuks, viimase tegevus hakkab laienema ja elavamaks muutuma. Ja juba 1922. aasta juulis kutsutakse kokku 2. Punase Sportinterni kongress. See kongress peetakse Berliinis. Sellel kongressil arutatakse veel laiemas teoreetilisest ulatuses punase spordiliikumise ülesandeid ja probleeme klassivõitluses. Kongressist osavõtjate maade arv on palju kasvanud, võrreldes 1. kongressiga. 1923. a. veebruaris peetakse Moskvas esimene laiendatud bürooistung, mis organisatsioonilisse küsimusse puutuvaid puudusi arutab.

Praegu olemas olevate andmete järele on Punase Sportinterni seisukord järgmine: Nõukogude Vabariikide Liidu sektsioonil on 500.000 liiget; Tšehho-Slovakkia sektsioonil — 123.000; Prantsuse sektsioonil — 8000; Uruguai sektsioon on alles registreerimata. Need on registreeritud sektsioonid. Valge terrori läbi on tegevuse katkestanud Bulgaaria sektsioon 18.000 liikmega ja osalt Eesti töölisspordi organisatsioonid, mis jaanuarikuu rüüstamiste puhul suluti — 1000 liikmega.

Peale selle on olemas rida spordiorganisatsioonide, mis täiesti omaks võtnud Punase Sportinterni põhimõtteid ja taktika, kuid kes siiski end Punase Sportinterni liikmeks ei ole registreerinud, vaid alles Lutzerni Töölise Spordiinternatsionaali (sotslik, paendline internatsionaal) liikmeks on. Tegelikult töötavad nad aga kontaktis Punase Spordiinternatsionaaliga. Need on Elsass-Lotringeni spordiorganisatsioonid 18.000 liikmega, Soome — 32.000 ja Itaalia — 6000.

Siis on olemas punased spordifraktsioonid reformistlikkudes organisatsioonides. Need fraktsioonid töötavad jälle käsikäes Punase sportinterniga ja selle juhtnõude järele. Iseisvateks organisatsioonideks pole need fraktsioonid sellepärast muudetud, et nende ülesandeks on reformistlikkudes (sotslikkudes) organisatsioonides pesitsedes teha kihutustööd samade reformistlikkude organisatsioonide vastu, punase spordiliikumise kasuks. Sellel kihutustööl on olnud head tagajärjed, punaste sportlaste arv reformistlikkudes spordiringides kasvab jõudsalt. Saksamaa reformistliku organisatsiooni liigete arv on poolteist miljoni. Arvuliselt ei ole fraktsioonide tugevus veel teada, kuid see ulatab igatahes pea pooleni kogu liikmete

arvust. Tsheho-Slovakkias (Saksa osariig.) organisatsiooni liikmete arv on 40.000. Punased fraktsioonid kujutavad sellest arvust kaks viiendikku, s. o. 16.000. Schveitsi organisatsioonis on 24.000 liiget, fraktsioonide tugevus pole veel teada. Niisama ka Austrias.

Mõnedes maades, kus seni töölisspordi liikumine puudub, on kodanlikes spordiorganisatsioonides tekkinud tugevad opositsioonid, vastasrinnad. Niisugused tugevad vastasrinnad on Norra ja Rootsi kodanlikes spordiorganisatsioonides, ning avaldavad kalduvust lahku löömiseks kodanlisest spordiliikumisest töölisspordiliikumise asutamiseks.

Ameerikas, Kanaadas, Lõuna-Aafrikas, Palestiinas, Inglismaal, Hollandis, Belgias, Lõuna-Slaavias ja Rumeenias on Punasel Sportinternil sidemed olemas ja seal tehakse plaanikindlalt kihutustööd punase spordiliikumise kasuks.

Nagu neist arvudest näha, on Punane Sportintern võrdlemisi lühikese aja jooksul tugevaks rahvusvaheliseks töölisspordi ühenduseks kasvanud. Tema liikmete arv ulatab miljonini, kuid poolehoidjate hulk kõikides maades kokku ulatab mitme miljonini. Käsoleva aasta septembris peetakse ära Punase Sportinterni kolmas kongress. See saab olema esimene täieline üleilmne kongress, kuna sellest kongressist võtavad osa esitajad kõigist maadest.

Oma töös on Punane Sportintern edukalt tarvitanud ühise väerinna taktikat. Seda on

tulnud tarvitada nõndanimetatud Lutzerni tööliste spordiinternatsionaali eesotsas seisjate revolutsiooni vaenulikkude bürokraatide vastu. Punased spordiorganisatsioonid ei ole mingisugused puhtkommunistlikud organisatsioonid, vaid hulgalised tööliste organisatsioonid, milles leiab ruumi iga tööline, olgu ta parteitu, sots, kommunist, sündikalist, ametiühislane. Kuid nemad peavad kinni revolutsioonilise tööliklassi võitlusjoonest. Lutzerni tööliste spordiinternatsionaal, mis sotslikkude ja reformistlikkude (revolutsiooni vaenulikkude) spordiorganisatsioonide pesaks. Nemad kuulutavad ikka veel spordi „erapooletust“, sporti spordi pärast, spordi liikumine pidada olema ainult tööliklassi ajaviite ja lõbustuse asjaks, millel vähe ühist klassivõitlusega. Selle etteotsa on pugenud härrasmehed bürokraadid, kellel midagi ühist pole võitleva tööliklassiga. Sellepärast ei pääse Punane Sportintern võitlusest Lutzerini „tööliste“ spordiinternatsionaaliga. Seda nõuavad revolutsioonilise töölisspordi huvid.

Punane Sportintern on energiliselt kõigist revolutsioonilistest tööliklassi võitlustest osa võtnud. Olgu 1. mail meelevalduste korraldamisel, punasel abiandmisel nälgivatele Saksa töölistele, revolutsioonilistes võitlustes ja väljastumistes on Punane Sportinterni seksioonid ja poolehoidjad käsikäes võidelnud kogu revolutsioonilise tööliklassiga.

MEIE SÕJARIIST

Lenin kommunistliku noorsoo õppimisest

Kogu revolutsioonilist tööliklassi juhtides ja õpetades, temale teed võidule näidates, ei unustanud Lenin eriti ka töölisnoorsoole oma sõna ütlemata. Missugused peavad olema kommunistliku noorsoo ülesanded, selle küsimuse vastu tundis Lenin samasugust huvi, nagu ta elavat huvi tundis iga väiksemagi üksikasja vastu, mis puutub töölisliikumisse.

Tähtsam ja kogu revolutsioonilise noorsoo tähelepanu vääriv on see Lenini kõne*), mille ta pidas 1920. a. Venemaa Kommunistliku Noorsoo ühingu III kongressil. Selles kõnes näitab Lenin kommunistlikule noorsoole tema ülesande niisuguses selguses ja arusaadavuses, nagu seda võis ainult Lenin.

See kõne on peetud Venemaa kommunistlikule noorsoole ajajärgus, mil Venemaal juba

murtud mõisnikkude ja kapitalistide võim ja teostatud tööliste ja talurahva valitsus, see on ajajärgus, mil noorsool ei tule enam töötada revolutsiooni ette valmistamiseks ja läbi viimiseks, vaid tuleb asuda tööle kommunistliku korra ülesehitamiseks. Kõne mõte on seega juhitud peasjalikult noorsoo ülesannete selgitamisele selles ajajärgus, mil tuleb asuda ehitama kommunistlikku ühiskonda. Selle peale vaatamata vastavad kõnes ettetoodud põhimõtted täiel määral ka kõigi nende maade revolutsioonilisele noorsoole, kus alles kommunistlik revolutsioon läbi viimata, kus alles noorsool tuleb seista teravas klassivõitluses kurnajatega.

Vladimir Iljitsh räägib siin, kuidas noorsugu peab õppima kommunismi. Ta soovib oma kõnes välja kommunisti kaju. Missugune peab

olema tõeline kommunist? Kommunist kui hulka-de juht, kommunist kui võitleja ja revolutsio-näär, kommunist kui uue ühiskonna ehitaja? Aga kes töölisnoortest ei taha olla kommunist. Iga töölisnoor tahab uhkusega end kommunistiks pidada. Kuid on vahe kommunisti ja kom-munisti vahel. Mitte igaiüks ei ole tõeline kom-munist, kes seda nime tahab kanda ja sellega kiitleda armastab. Et saada kommunistiks, et olla väärt täie õigusega seda nime kandma, on tarvis rohkem. Kuidas noored võivad saada ja õppida kommunistideks, selleks just näitab teed ja annab juhatusi Lenin oma ülalmainitud kõ-nes.

Aga see just huvitabki iga noort kommunisti, iga noortöölist, iga revolutsioonilist noort. Sel-lest küljest on Lenini kõne kogu ilma noorsoole väärtuslikum ja tarvilikum juhtnõör. Seda peab teadma iga klassiteadlik noor.

Missugune peab siis olema kommunistliku noorsoo tähtsam ülesanne? Lenin vastab selle peale: noorsoo ja eriti revolutsioonilise noor-soo ülesanne on kõige pealt õppida. See sõna üt-leb aga vähe. Ka kodanlises koolis õpitakse. Ei ole ükskõik, kuidas õpib noorkommunist. See on küllalt keeruline ja õrn küsimus, millele vaja leida põhjalikku lahendust. Omas kõnes lahend-abki Lenin küsimust, kuidas peab revolutsioon-iline noor õppima, et areneda kommunistiks.

Kodanlise kooli iseäralduseks on see, et ta surub noorsoo aastateks nelja seina vahele. Noorsugu on täiesti elust ja välisilmast eralda-tud. Tema ei tohi tegemist teha ühiskondliste küsimustega, ei tohi osa võtta ühiskondlisest lii-kumisest ja võitlusest, välja arvatud muidugi see, mida kodanlise koolipoliitika piitsameistrid hädaohtlikuks ja kardetavaks ei pea „maksvale korrale“. Aastaid peab noorsugu kodanlises koolis istuma, kui munk või vang nelja seina vahel, ilma et tal oleks vabadust osa võtta tormilise elust.

Aga vähe veel sellest, et noorsugu on sulu-tud müüride vahele, kodanline kool on kogu oma korralduse ja õpetamisviisi poolest eluvõõras. Kodanline kool tuubib õpilastesse igasugust rämpsu, mida õpilasele kunagi tarvis ei lähe. Seal õpetatakse ainult kuivi teaduse raasuke-si, mis noorsoole raskelt seeditav, sest ta on tuge-vate müüridega lahutatud elust. Niisama nagu mõni matemaatiline reegel jääb arusaamatuks, kui seda ei lahendata õpilastele näitlikult ja te-gelikult, jääb suurem osa kodanlises koolis sisse tuubitud teadusi kasutuiks ja arusaamatuiks, sest need pole ühendatud elu ja võitlusega. Ja kui siia juure veel arvata õpitava võltsimise ja

solkimise kodanlusele kasulikust seisukohast, siis saame kodanlisest koolist ainult munsterda-nise ja tuupimise asutuse, mis noorsoost dres-seerib ainult vähe arenenud ühekiilgseid inimesi. Niisugusest „hariduse vabrikust“ läbi käinud inimesed on eluvõõrad, töö ja võitluse põlgajad jne.

Niisugust kasvatust, niisugust õppimisviisi tuleb kommunistlikul noorsool täitsa eitada. Noorkommunist ei pea mitte niiviisi õppima.

Kuid siiski, ütleb Lenin, ei tohi me kõigi ko-danlise kooli puuduste, pahede ja halbade kül-gede peale vaatamata täitsa järsult eneste ja kõige selle vahel, mis oli kodanlises koolis, sil-dasid purustada. Kodanlisest koolist tuleb võt-ta kõik see, mis seal head on. Kõigi oma pa-hede peale vaatamata õpetas kodanline kool siiski teadussaavutusi, mis inimkond kogu oma arenemise jooksul korjanud ja kasuga tarvita-nud. Kõige selle peale ei tohi käega lüüa. Seda on tarvis ka kommunistil. Kommunist peab tundma kõiki kogutud teadussaavutusi.

Kui tuleb asuda kommunistliku ühiskonna loomisele, siis peab olema palju teadmisi, os-kust ja kogemusi. Kõik se ei sünni aga mingi ime läbi, kõike seda ei saa peas välja haududa. Selleks peab põhjalikult tundma kõiki seni kor-jatud teadussaavutusi, peab tundma kogu senist ühiskonna arenemist. Kui Karl Marx lõi mark-sismi, ei imenud ta seda sulevarrest välja. Marx tundis põhjalikult kogu senist ühiskonna arene-mist, tundis põhjalikult kapitalismi ja selle are-nemissihti. Ja ainult selle tõttu võis Marx ütelda, kuhu kapitalism oma areneiskäigus jõuab ja mis selle järele tuleb. Sellepärast ei tohi ka kommunist kõige selle peale, mis kodanlises koolis kommunistlikust ja teaduse seisukohast vaadatuna head on, käega lüüa ja seda rämpsu-ga ühte katlasse visata. Seda läheb kommunistil tingimata tarvis. Selles ei saa olla vaidlust.

Sügav ja ühendamata vahe seisab aga selles, kuidas noorkommunist peab õppima. Kodanline kool surus noorsoo nelja seina vahele ja muutis ta eluvõõraks. Niisuguseks ei tohi kasvada ja õppida kommunist. Olla kommunist, tähendab olla võitleja tormilises elus ja võitluses. Kom-munist ei ole kabinetikoi, kommunist peab seis-ma keset mässavat elu. Ja just selles seisabki vahe kodanlise kooli ja kommunistliku õppimise vahel, et viimane purustab seinad õppimise ja elu vahel ning ühendab õppimise eluga. See tähendab, kogu õppimise ja teaduse omandami-se kõrval peab noorkommunist jääma alatasa ühendusse kogu töörahva võitlusega ja tööga. Kes seda ei oska, ei ole kellegi kommunist. Kes näituseks, pea täis tuupinud teadmisi, kuid selle juures tahab jääda eemale hulkade võitlusest, ei võta osa töölisühisusest, kommunistlikust par-teist, kommunistlikust noorsoo ühingust ja selle võitlusest, kes eemale jääb klassisõjast, see ei ole väärt kommunisti nime kandma. Selles peitubki

*) Ilmus Eesti keeles Koolinoorsoo ajaloo-filosoofilise ühingu kirjastusel neil päevil eri-raamatukesena, pealkirja all „Lenin noortele.“ Hind 10 mrk.

just nõndanimetatud sotsialistide kurbloolus. Mis kasu on sellest töörahva klassivõitlusele, et sotsialistlikud härrasmehed kiitlevad endi teadmistega marksismist. See ei too revolutsiooni kukesammugi lähemale, et nad end peavad marksismi paavstideks. Nad jäävad eemale tööliste klassivõitlusest, jäävad oma kabinettedesse ja nende teened revolutsioonilisele klassivõitlusele jäävad kõige paremal juhtumisel karuteeteks. Üldine reegel niisuguste sotsialistide kohta aga on, et nad peagi revolutsiooniliste hulkadega ühenduse ja sideme kaotavad, tööliikumisele kontvõöraks muutuvad ning kodanluse meepottide juure üle lähevad. Küllalt kujukat näitust pakub selleks praegu sotsiaaldemokraatia, ühes parem- ja pahempoolsete sotsialistidega, kes just töörahva hulkade võitlusest eemale jäämisega igasuguse revolutsioonilikkuse on kaotanud ja nüüd fascistidega ning tagurlusega kõrvu revolutsioonilise tööliklassi vastu võitlevad.

Ei saa õigustada ka nõndanimetatud „ideelisi

kommuniste“, see on kommuniste, kes küllalt haritud marksistid ja kommunistid, kuid kes oma ülesande juba sellega täidetud arvavad olevat ja hulkade võitlusest osa ei võta, selle hulkade endi hooleks jäta. Hulkade võitlusele on niisugustest kommunistidest vähe kasu. Tööline kommunist peab aga olema hulkade võitlusega katkemata ühenduses, peab osa võtma igasugustest töölisorganisatsioonidest ja kommunistlikust parteist. Peab oma teadmisi selleks tarvitama, et hulkade võitlusele kasu tuua ja seda võitlust paremini juhtida ja edasi viia. Kommunist ei tohi tagasi pörgata kõige verisemast võitlusest, kui seda nõuavad klassivõitluse huvid.

Niiviisi peavad noorkommunistid ja iga klasseadlik noor, kelle ülimaks püüdeks saada tuliseks võitlevaks kommunistiks õppima. Nad peavad tervet oma õppimist siduma hulkade võitlusega, peavad osa võtma ühiskondlikust liikumisest, ühe sõnaga: peavad alati seotud olema klassivõitlusega.

KOOLIPOLIITIKA JA POLIITIKA KOOLIS

„Rahustaja“ Väike-Maarja ühisrealgümnaasiumis

Tänavu sügisel valiti Väike-Maarja ühisrealgümnaasiumi juhatajaks keegi härra Erikson, kuna senine juhataja lahti lasti, sest tal ei olla küllalt „kõva kätt“ kommunismi vastu võitlemiseks. Esialgu taheti uueks juhatajaks valida närukael M. Meos, kui aga töölaste vanemad sellele kaela kahekorra ähvardasid käämata, kadus Meosel julgus end valida lasta. Nüüd lõpuks on siis kusaõilt kätte saadud Nõukogude Vabariikide Liidus põlvega takkaotsa saanud nadikael Erikson, kes ennast peab selleks sinatseks kohaseks meheks, kes võib kommunismi „kahjutaks teha.“

See nadikael algaski omi esimesi sõnu proletarliste õpilaste ähvardustega, lubades hakata „korda“ maksma panema ja „rahustama.“

Õpilaste üksmeelne otsus aga on: niisuguse härrakese naerame välja. Meie hirvitame niisuguse nadikaela ähvarduste ja korralduste peale. Meie pole mitte selleks kooli tulnud, et õppida niisuguseid lollusi, nagu härra Erikson meile õpetada tahab. Meie ei ole käskude ja piibiloo õppimiseks kooli tulnud, pedagoogilised kapsapead ja kõstrid jätku käsud endile. Meie oleme selleks kooli tulnud, et kodanilisest koolist saada ainult neid teadmisi, mis tarvilikud ja kasulikud

igale proletarlastele. Ja teiseks tahame koolis aja jooksul areneda ja õppida selleks, et saada tööliikumise tegelasteks, et saada revolutsioonilisteks võitlejateks kurnajate korra vastu. Ainult seda on meil tarvis. Ainult selles sihis jätkame oma õppimist. Neid lollusi ja rumalusi, mida härra Erikson meisse tuupida tahab, võib ta kõige suurema lahkusega omale jätta, sest selle härra pea on juba praegu tühjem ja rumalam kui kapsapea, nii et tal ei maksa sealt kõike tolmu välja pumbata. Teadku härra Erikson ja kõik tema sarnased pedagoogilised kehkenpüksid ja põrunud pead, et meie lihtsalt nende lolluste peale hirvitame.

Ka oma proletarlist organiseerimistööd jätkame. Hiljuti saadeti sõjakooli eksamitelt neli V.-Maarja ühisrealg. õpilast tagasi põhjendusega, et olla kommunistid ja riigivastased, sest V.-Maarja ühisrealg. ei ollagi muud. See on igatahes kaunis hea hindamine proletarliste õpilaste senisele tegevusele. Igatahes meie ei võta seda hindamist jällegi liig tähtsalt. Kuigi on tehtud tööd, on seda siiski veel küllalt teha. On vaja veel paljudelegi proletarlistele õpilastele ja talurahva noortele alles esimesi klassiteadvuse sädemeid istutada. Seniseid klassi-

teadlikke õpilasi on veel vaja arendada, et neist tõesti kasvaksid tublid töörahva poliitika tegelased. See on meie käesoleva aasta tegevuse programm. See tuleb energiliselt ellu viia. Ja seda me ka teeme.

Ja kui härra Eriksoni taoline nadikael tuleb

meid „rahustama“, siis teadku ta, et leiab eest kõvasid pähkleid, mida närides võib murda oma purihambad.

*Proletaarliste õpilaste
korraldusbüroo.*

Mustad rongad tegutsevad

Augustikuu algul peeti Tartus ära usuõpetajate (pastorite ja kirikuronkade) kongress. See kongress näitas küllalt hästi, kuidas kirikurongad „demokraatlikku“ kooli oma pimestava mantli alla on kiskunud ja kisuvad ning kooli pastorite hooramajaks muudavad.

Sellekohastest andmetest „Päevalehes“ selgub, et usuõpetus on sokutatud juba peaaegu kõigisse koolidesse, nimelt on usuõpetust õppima sunnitud 83 protsenti, kesk- ja algkoolide õpilaste üldarvust. Ainult mõnedest üksikutest koolidest puudub veel usuõpetus, kuigi määratu enamus õpetajatest ja õpilastest täiesti usuõpetuse vastu on, sunnitakse neid ikkagi seda tegema. Koolipoliitika suuremad viirgid ja piitsakeerutajad algades haridusministeeriumi keerubist Rahamägist on kõik kiriku raisakullid. Viimasel ajal ei saadetud haridusministeeriumist enam üldse muid „tsirkulaare“ välja, kui ainult usuõpetusse puutuvaid. Neis ähvardatakse alalõpmata koolide juhatajaid ja õpetajaid. Kui kooli usuõpetust sisse seatud ei ole, ähvardatakse koolijuhatajaid lahti lasta. Ka õpilasi sunnitakse igasuguste surveabinõudega ja trikkidega raisakullide usuõpetuse tundidest osa võtma.

Usuõpetajatele - raisakullidele maksetakse aga hiiglapalkasid, et need võiksid seeklite eest oma rongatööd teha.

Rongad muutuvad aga ikka ja ikka ahnemaks. Peetakse juba kavatsusi, kuidas teisi õpeameid ikka rohkem koolist välja tõrjuda ja kooli täielikult raisakullide tallermaaks sokutada, nagu seda usuõpetajate kongress Tartus näitas.

Keegi „koolinõunik“ (sarnane amptmann täidab umbes endise pastori või köstri aset, käies koolisid „katsumas“, see on proovimas, kas õpilased küllalt piiblilugu ja käskusid oskavad) Raud olla esitanud kavasid, kuidas näituseks võidelda loodusteaduse mõju vastu, mis kirikuronkade jumala tähtsust laste silmis vähendavat. Et raisakullide õpetust paremini õpilastesse tuupida, selleks tulla arvesse võtta mitmesuguseid hingeelulisi ajajärke õpilase arenmises. Ja niisugusel ajajärgul (näituseks, kui laps alles rumal ja arvestusvõimeta on, et vahet teha, mis must, mis valge), tulla kogu jõuga püüda õpilastesse istutada usuõpetuse mädapaisid. Aga niisugusel ajajärgul, mil õpilases

hakkab tärkama arvustamisvõime, ei tohitavat loodusteadusega jumala olemasolu küsimust siduda, sest see võivat jumala väärtust õpilase silmis plameerida. See tähendab õieti teiste sõnadega, et kiriku-raisakullid tahavad, et loodusteadus üldse koolist välja löödaks. Muidugi pannakse selle aesmele siis keiser (diktaator Päts), usk (tsirkuse nali, millega kirikurongad leiba saavad teenida) ja isamaa (see on õpetus maaliidu jäärade maadest ja majadest, täkkudest ja tõldadest ning nende pühast õigusest sulaseid ja teenijaid kurnata). Igatahes loodakse sellega siis Eestis niisugune demokraatlik kool, mis võib eeskujuks olla kõigi maade raisakullidele.

Hommikupalve ja kirikulaul kooli, nagu see oli 100 aasta eest! Niisuguse „nõudmisega“ esines kongressil pedagoogiline kantsikumees, direktor L. Raudkepp. Selle kohta võeti järgmine resolutsioon vastu: Tuleb hakata pidama üldiseid hommiku- ja koolitööeelseid palveid. Palvest osavõtt on kohustusline kõigile õpilastele, kes usuõpetust õpivad. Palveid tuleb pidada, kui võimalused lubavad, iga päev. Nii siis: kool algagu ja lõpegu raisakullide jorisemisega ja rasvaste lõugade laksutamisega. See jorisemine on juba paljudesse koolidesse sisse seatudki. Nüüd tahetake seda üldiseks teha.

Ka isamaa porujommi ja joodikute kõrtsilaulu: „Mu isamaa“ jne. jorutamisega ei lepita enam, vaid kooli tahetakse tuua ka „Siioni kannel“, mille laulusid tuleb laulda viisil: kes on pandud orjama, see orjaku heameelega!

Keegi mustamantlimees Tennmann soovitanud Kristuse pilt seada iga klassi nurka, mille ette õpilastel tuleks iga vahetunni ajal kummardada, et seega õppida „ülemuste“ ja kurnajate ees sotsi viisi selga küürutama. Seega on siis pastorid võtnud oma peale ka ühe suurema ja tähtsama sotside taktilise võtte õpetamise töörahva lastele. Sellepärast toetaski sots Reeben pappisid.

Lõpuks võttis raisakullide kongress otsuse vastu, et usuõpetuse tundide arvu koolis tuleb suurendada. Selleks aga, et seda suurendamist läbi viia, tuleb teised ained õpikavast, nagu loodusteadus, füüsika jne., hoopis välja rookida ja ikka raisakullide usuõpetus asemele seada.

Kurnaja ühes raisakullidega sepitseb, kuidas „demokraatlist“ kooli viimsetestki „ilmalikkuse“

jäänustest puhastada ja kooli raisakullide hoo-ramajaks muuta, et siis laiadele hulkadele pimedust, lollust, kurnaja kummardamist ja kõige häbematumat valet sisse pumbata. Klasseadlikud õpilased peavad kümnekordse jõuga

tegevusse astuma, et laiadele õpilaste hulka-tele selgitada raisakullide valet. Papid ja kõst-rid, need kurnajate teenrid ja töörahva avalikud ja salajased vaenlased, tuleb koerapiitsaga koo-list välja peksta. *Klассiteadlik õppur.*

KOM. NOORSOO LIIKUMINE

Kahe põlve võitlus külades.

Linnatöölistel, kes suveks maale puhkusele sõidavad, ei jää tähelepanemata kahe põlve võitlus külades. Nende ridade kirjutaja saatis oma puhkeaja Vene külas mööda. Ühes sellega panin siis ka tähele seda kihavat elu ja võitlust, missugune võib aset leida mitte kuskil mujal ilmanurgas, vaid ainult Vene külas — maal ja ajajärgus, kus töörahvas küll võimul, kuid kus võidelda tuleb veel aastakümneid, enne kui põh-jani võidetud kõik vana rämps, mida tuupinud pimedate, kirjaoskamata inimeste hingesse aas-tasadasid kestnud tsaristlik surve mõisnikkude piitsa ja pappide pomina saatel.

Iga päevaga läheb elavamaks küla elu. Ühel-pool võitlusliinil seisavad kirjaoskamata vanad, küla „kulakid“ pappidega eesotsas, kes oma pi-meduse katet laotavad külaelanikkude üle ja vaesemaid küla kihte oma mõju all hoida püüa-vad. Teisel liinil võitlevad arusaamisele tulnud noored samadest kesk- ja vaesematest kihti-dest, kes tunnevad kaasa komparteile, noorte ühinguile (komnoorte) ja võitlevad nendega ühes parema tuleviku eest.

„Moraalne ülevõim“ näib olevat küll vanade, kulakkide ja pappide käes. See tuleb sellest, et noorsugu on ikka ju veel aineliselt ärarippuv vanematest, kõik materiaalsed tagavarad on vanema põlve käes ja see on see tugev külg, kust tagasi põrkavad kõik noorte pealetungimi-sed. Peale selle ei ole küla noorte teadmised, ükskõik, mis alal, veel nii täielikud ega kindlad, nagu peaks olema kommunistil-leninistil, et saa-vutada võitu ka seal, kus pimedus ja kirjaoska-matus kõige suurem. Noored suures enamuses, on veel vanemate mõju all, kuid ainult mater-jaalselt. Tihti peale on juhtumisi, kus pimedail usulistel põhjustel on perekonna draamad, kus vanemad omad lapsed minema kihutavad jne.

Külakooliõpetajate enamus on veel endaka-su poollehooldjad, paljud neist ei ole valgustust saanud töörahva vabadusvõitluse eesmärgi — kommunismi tulukesest, vaid peavad end jon-nakalt karastatud intelligentsideks, kes ei taha,

ei oska aru saada ja ühendada end kiire revolut-sioonilise eluvooluga; ta muigab irooniliselt ja taganeb kõrvale kui haavatud metsloom, kui arusaamisele tulnud noorpõlv kutsub teda käsi-käes töötama oma suure tuleviku eesmärgi ka-suks.

Veel väga harvad on maal need kultuurili-sed tuleleegid ja teaduslikud allikad, mille kau-gelenäitavat valgust igatseb ja eluvee järele ja-nuneb küla noorpõlv.

Selle puuduse kõrvaldamiseks on Nõukogu-de valitsus agaralt tööle asunud, et hoogu anda külanoorsoo organiseerimisele ja arusaamise kasvatamisele. Iga punane üliõpilane, vabrikutöoline, demobiliseeritud sõdur aitab selleks kaasa.

Praegu ei sõida vabrikutööline mitte üksi selleks küllasse, et seal talupoegade laenu laiali laotada, vaid ta võtab endaga ühes igasugust kirjandust, ajalehti, broshüüre. Ta jägab ja an-nab suusõnalist seletust, mis Nõukogude valit-sus juba küla heaks teinud ja mida ta tahab kü-la elu-olu parandamiseks veelgi teha. Nende loosung on: Kõik külade majanduselu paranda-miseks! — Kõik külade ärkava noorpõlve heaks! — Kõik oktoobri revolutsiooni kindlus-tamiseks!

Üle N. S. V. Liidulise noorte kongressi otsu-sed näitavad, et siit peale suuremat rõhku pan-nakse küla noorte organiseerimise peale. Kü-lasse peab palju sügavamale tungima kui siia-maanil on mindud. Ei panda mitte üksnes rõh-ku hulkade võitmisele, vaid hulkade arv peab muutuma ka omaduselt väärtuslikuks, see on teadlikuks, võimsaks, uue korra loojaks. Ilma ajaviitmata saab igasse küllasse organiseeritud lugemistuba ja raamatukogu, keda juhivad noorte ühingute liikmed. Kongress tunnistas, et noorte ühingud organiseerimis ja kasvatustöös võivad küllas palju rohkem ära teha kui partei. Sama toonitas ka V. Kommunistliku Partei 13. kongress, lisades, et küla noorte organisatsioo-nid on palju laialisemad kui partei omad.

Rabkor.

Itaalia kom. noorsoo konverents

Aprillikuu 27. kuni 30. pidas Itaalia Kommunistlik Noorsoo Ühing oma konverentsi. See oli esimene suurem kokkutulek fascistide vägivalvalalitsuse ajal. Linnast kaugele kõrge mäe otsa, kuhu ei ulata oma nina toppima Mussolini nuhid, kogusid saadikud, saadetud kõigest Itaalia nurkadest. Fascistlikkude rõõvite poolt on Itaalia Kommunistlik Noorsoo Ühing põranda alla aetud, sellepärast peeti ka konverents salaja, ja nagu näha, kusagil mäe otsas.

Konverentsi ülesandeks oli otsida teid, kuidas ühingu tegevust üle viia aktiivsemale võitlusele, et teostada neid ülesandeid, mis kommunistlik noorsoo ühing oma peale võtnud. Ja kuidas seda võitlust just tegelikult läbi viia.

1923. a. augustis peeti ära kitsama ulatusline konverents, kus ühingu reorganiseerimise kava vastu võeti ja ühingu ülesanded vastavalt Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali taktikale ära määrati. Käesoleva aasta aprillis ära peetud konverents jätkas nende ülesannete lahendamist üksikasjalikult ja praktilise töö piires.

Itaalia Sotsialistlik Noorsoo Ühing Kommunistliku Noorsoo Ühinguga ühinenud. Juba 1923. aasta algusest peale töötas Itaalia Sotsialistlik Noorsoo Ühing Noorkominterni taktikale vastavalt ja tihedas kontaktis Itaalia Kommunistliku Noorsoo Ühinguga. Kuid siiski oli sotsialistlik ühing veel osalt sotsialistliku partei mõju all. Käesoleva aasta valimisvõitlus, kus sotsialistlik partei kommunistliku partei vastu välja astus, niisama ka esimese mai korraldamine näitas selgemalt kui selgesti, et Itaalia sotsialistlik partei revolutsioonivastane partei on. Sotsialistlik noorsoo ühing ei saanud enam kauem parteiga kaasa minna ja otsustas ühineda Itaalia Kommunistliku Noorsoo Ühinguga. See ühinemine on kommunistlikule noorsoo ühingule tugevust juure toonud ja praegu on ühing ainuke töölis- ja talurahva noorsoo võitlusorganisatsioon Itaalias.

Poolas noor kommunist tapetud

Poola kodanlus ei suuda oma riigilaeva ega majandust päästa. Tööliste hulgad on tööta ja nälgivad; rahulolematuse kasvab. Poola kurnaja seisukord on kriitiline. Seda aega, mil talle lõpulikult võllanöör kaela visatakse, püüab ta sellega edasi venitada, et tööliklassi kallal kõige metsikumat survet tarvitab. Valge terrori hirmuteod muutuvad ikka metsikumaks. 18. mail käesoleval aastal mõistis sõjaväljako-

hus Lodsis Poola Kommunistliku Noorsoo Ühingu liikme, 18 aastase Salomon Engeli surma, missugune otsus kohe Poola demokraatlikkude timukate ja kondimurdjate poolt täide saadeti. Selle elajaliku tapmise puhul avaldas kogu maailma revolutsiooniline noorsugu vihast protesti demokraatlikkude timukate vastu ja vandus verist kättemaksu Poola ja kogu ilma töörahva timukatele. Engeli toimetas timukate kätte äraandja — provokaator.

Ka vangimajades on Poola demokraatlikud timukad poliitiliste vangide tapmisele asunud. Kord ja ümberkäimine vangimajades on metsikum kui elajalik. Isegi Prantsuse õpetlased, kes Poola vangimajasid näinud, on selle vastu protesti avaldanud. Vangide protestide tõttu on iseäraline läbiotsimise komisjon moodustatud, kes kõik vangimajad läbi otsib. Selle tõttu valitseb nüüd Borislavi ja Belostoki vangimajades valjendatud kord. Tuleb afatasa vangide peksmisi ette. Borislavis pekseti noorkommuuniste Galibirdad ja Holvekat nii raskelt, et esimene neist selle tagajärjel haigemajas on, kuna Holveka löökide tagajärjel suri. Tapetud Holveka tasku pistsid nuhid kihvtipudelikesse, et muljet luua, nagu oleks Holveka ise end kihvtiga surmanud.

Poola demokraatlikud ja sotslikud timukad arvavad sellega suutvat tappa Kommunistliku Noorsoo Ühingu tegevust. Seda suudavad nad vaevalt teha, hoopis vastuoksa, kommunistlik noorsoo liikumine Poolas muutub ikka tugevamaks ja jõurikkamaks ning kaugel ei ole aeg, kus kurnaja ühes on vabatahtlike timukate ja töörahva äraandjate sotsidega viskleb ise selles silmuses, millega ta nüüd tahab üles puua kommunistlik noorsoo liikumist.

Kirjavastused

Ellen Sooden — Kosel. Teie ilukirjanduslikku pala „Päikese kiired“ ei saa tarvitada. Peate end veel harjutama. Esialgu saatke aga sõnumeid noortööliste elust ja tegevusest.

Sportlane — Sün. Teie kirjutust „Tööliste spordi internatsionaalist“ meie ei tarvita. Eesti klassiteadlikud sportlased on oma tegevuses ja võitluses asunud Punase Sportinternatsionaali platvormile. Sellepärast ei ole meil midagi ühist selle nõndanimega „tööliste spordiinternatsionaaliga“, mis on sotslikkude härrassportlaste peastaap. Iga punase sportlase ülesandeks on selle peastaabi vastu võidelda. Samal põhjusel ei tarvita ka Teie kirjutusi sama internatsionaali esperanto liikumisest. Ärge ennast laske härrade internatsionaalidesse ära eksitada!

Wastutaw toimetaja ja väljaandja A. Kõrgema.

O.-ü. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Riigiraamatukogu.

ENSU

Hind 15 marka

Kirjaväljaand